

ÅLANDS FÖRFATTNINGSSAMLING

2013

Nr 87

Nr 87

POLISLAG

för Åland

Föredragen för Republikens President¹ den 23 augusti 2013

Utfärdad i Mariehamn den 3 oktober 2013

I enlighet med lagtingets beslut² föreskrivs:

när den utövar sina befogenheter välja det motiverbara alternativ som bäst tillgodoser dessa rättigheter.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §

Polisens uppgifter

Polisens uppgift är att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att förebygga, avslöja och utreda brott och föra brott till åtalsprövning. Polisen ska upprätthålla säkerheten i samarbete med andra myndigheter samt med sammanlutningar och invånarna och sköta det internationella samarbete som hör till dess uppgifter.

Polisen ska dessutom sköta uppgifter i samband med tillståndsförvaltningen och andra uppgifter som uttryckligen föreskrivs i lag samt inom ramen för sina uppgifter ge var och en den hjälp som han eller hon behöver. Om det finns grundad anledning att anta att en person har försvunnit eller råkat ut för en olycka ska polisen vidta de åtgärder som behövs för att finna personen.

I förundersökningslagen (FFS 805/2011) föreskrivs om förundersökning av brott och i tvångsmedelslagen (FFS 806/2011) om tvångsmedel i samband med förundersökning av brott.

2 §

Respekt för de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Polisen ska respektera de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, och

3 §

Proportionalitetsprincipen

Polisens åtgärder ska kunna försvaras i förhållande till hur viktigt, farligt och brådskande dess uppdrag är, det mål som eftersträvas samt uppträdande, ålder, hälsa och andra motsvarande omständigheter som gäller den person som är föremål för åtgärden och övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen.

4 §

Principen om minsta olägenhet

Genom polisens åtgärder får det inte ingripas i någons rättigheter i större utsträckning och ingen får orsakas större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för att utföra uppdraget.

5 §

Principen om ändamålsbundenhet

Polisen får utöva sina befogenheter endast i föreskrivna syften.

6 §

Utförande av uppgifter och väsentlighetsordning

Polisen ska i sin verksamhet vara saklig och opartisk samt främja likabehandling och för-

¹ Lagens 5 kap. 63 § 1 mom. och 65 § förordnades att förfalla

² Lr LF nr 3/2012-2013

LKU bet. nr 6/2012-2013

sonlighet. Polisen ska i första hand genom råd, uppmaningar och befallningar sträva efter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

Polisen ska utföra sina uppgifter effektivt och ändamålsenligt. När förhållandena kräver det ska uppgifterna utföras i väsentlighetsordning.

7 §

Information om grunden för en åtgärd

En polisman ska informera en person som utsätts för frihetsbegränsande åtgärder eller en representant för denne om orsaken till åtgärderna så snart detta är möjligt med beaktande av personens tillstånd och övriga omständigheter.

Om inte något annat föreskrivs i lag har också en person som utsätts för andra än frihetsbegränsande åtgärder eller en företrädare för denne rätt att bli informerad om orsaken så snart detta är möjligt utan att åtgärderna äventyras.

8 §

Skyldigheten att ange sin ställning som polisman samt identifiering av polismän

En polisman ska vid behov presentera sig som polis för den som är föremål för en åtgärd och på begäran visa upp sitt tjänstemärke, om presentationen eller uppvisandet kan ske utan att åtgärden äventyras.

Polisen ska se till att en polisman som har utfört ett tjänsteuppdrag vid behov kan identifieras.

9 §

Åtgärdseftergift och åtgärdsfördröjning

Polisen har rätt att avstå från en åtgärd om slutförandet av den kunde leda till ett oskäligt slutresultat i förhållande till det mål som eftersträvas.

En person som har bett polisen vidta en åtgärd och vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller har rätt att på begäran få veta orsaken till att åtgärden inte vidtas.

I 5 kap. 46 § 1 mom. föreskrivs om åtgärdsfördröjning i samband med hemligt inhämtande av information.

10 §

Uniform och beväpning

Polismän ska i tjänsten bära uniform då uppdragets art eller karaktär förutsätter detta.

Uniform får också bäras under resor som har samband med tjänsteuppdrag och vid representation. Polismästaren beslutar om användning av uniform i andra sammanhang.

Polisuniform och polisiära beklädnadsartiklar får inte användas av andra än polismän. Ingen får heller använda en dräkt eller beklädnadsartikel som på ett förvillande sätt påminner om en sådan uniform eller beklädnadsartikel så att användaren kan förväxlas med en polisman. Förbudet i detta moment ska inte gälla den som med stöd av lag har rätt att använda föreskriven uniform eller beklädnadsartikel.

Trots 3 mom. kan polismästaren ge tillstånd till användning av polisuniform vid teaterföreställningar och vid motsvarande evenemang.

Landskapsregeringen bestämmer efter samråd med landshövdingen om polisens uniform och beväpning.

11 §

En polismans rätt att ge befallningar

En polisman har, inom ramen för sina i lag angivna befogenheter, rätt att i enskilda fall ge befallningar och utfärda förbud som är förpliktande för var och en.

12 §

Polisman

Med polisman avses i denna lag polisbefälet, polisunderbefälet och polismanskapet enligt den närmare definition som finns i landskapslagen (2000:26) om Ålands polismyndighet.

2 kap.

Allmänna befogenheter

1 §

Identifiering

När uppgifterna behövs för utövandet av polisuppdraget är var och en skyldig att för en polisman uppge sitt namn och sin personbeteckning eller, om sådan saknas, födelsedatum och medborgarskap samt var personen i fråga är anträffbar.

Om en person vägrar lämna uppgifter som avses i 1 mom. och om personen inte kan identifieras på annat sätt har polismannen rätt att utreda identiteten med hjälp av signalement. Härvid ska i tillämpliga delar iakttas vad som i 8 kap. 33 § 2-4 mom. i tvångsmedelslagen föreskrivs om förrättande av genomsökning av personer.

En polisman har rätt att för identifiering gripa en person som vägrar lämna uppgifter enligt 1 mom. eller som lämnar sannolikt falska uppgifter om de nämnda omständigheterna, förutsatt att gripandet är nödvändigt för att klarlägga identiteten. Den som gripits ska friges så snart uppgifterna har erhållits, dock senast 24 timmar efter gripandet.

2 §

Gripande av en person för att skydda denne

En polisman har rätt att gripa en person för att skydda denne för en allvarlig fara som utgör en överhängande risk för personens liv, fysiska integritet, säkerhet eller hälsa, om personen är oförmögen att ta vara på sig själv och faran inte annars kan avvärjas eller personen omhändertas på annat sätt.

Om den som har gripits enligt 1 mom. är under 18 år ska denne utan dröjsmål överlämnas till sin vårdnadshavare eller, om detta inte är möjligt, till en barnskyddsmyndighet. Andra gripna ska friges så snart behovet av omhändertagande har upphört, dock senast 24 timmar efter gripandet. En person som inte har frigetts före klockan 20 får dock hållas kvar till klockan 8 nästa morgon, om detta är särskilt angeläget för att skydda personens liv eller hälsa och denne saknar bostad eller nattlogi eller om det är särskilt angeläget av någon annan motsvarande orsak.

I landskapslagen (1974:21) om behandling av berusade finns bestämmelser om förvaring av berusade. I mentalvårdslagen (FFS 1116/1990) finns bestämmelser om hur personer som befinner sig i ett uppenbart förvirrat sinnestillstånd ska föras till vård och om annan handräckning i ärenden som gäller sådana personer.

3 §

Gripande av efterlysta

En polisman har rätt att gripa en efterlyst person som enligt en behörig myndighets efterlysning ska häktas eller tas i förvar.

En annan efterlyst än en sådan som avses i 1 mom. är skyldig att på uppmaning av en polisman infinna sig på en polisstation eller någon annan plats där åtgärder som förutsätts enligt efterlysningen kan vidtas. Om personen i fråga inte iakttar uppmaningen eller om det är sannolikt att personen försöker undgå en åtgärd som nämns i efterlysningen, har en polisman rätt att gripa personen för att en åtgärd som nämns i efterlysningen ska kunna vidtas.

Om inte något annat föreskrivs i lag om tiden för de åtgärder som efterlysningen förutsätter, är den efterlysta skyldig att i högst sex timmar från gripandet vara närvarande för dessa åtgärder.

4 §

Genomsökning för gripande av en person

En polisman har för att få tag på en person som ska hämtas till polisundersökning enligt 6 kap. i denna lag rätt att företa husrannsakan eller platsgenomsökning enligt vad som föreskrivs i 8 kap. i tvångsmedelslagen.

En polisman som hör till befälet beslutar om genomsökning. En annan polisman kan utan beslut av en polisman som hör till befälet företa genomsökning när det på grund av att ärendet är brådskande är nödvändigt att genomsökning företas omedelbart.

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller också när polisen enligt lag ger en annan myndighet handräckning för gripande av en person. En polisman som hör till befälet ska besluta om sådan genomsökning.

5 §

Skydd av hemfrid och offentlig frid

En polisman har på begäran av innehavaren av ett utrymme eller en annan plats som omfattas av hemfrid enligt 24 kap. 11 § i strafflagen (FFS 39/1889) eller av offentlig frid enligt 3 § i det kapitlet eller på begäran av dennes företrädare rätt att avlägsna en person som utan laglig rätt tränger sig in eller i smyg eller genom att vilseleda någon annan tar sig in eller gömmer sig där eller som inte lyder en befallning att avlägsna sig.

En polisman har rätt att från ett utrymme eller en plats som avses i 1 mom. avlägsna en person som lovligen uppehåller sig där, om personen stör andras hemfrid eller den offentliga friden eller på något annat sätt orsakar betydande störning och det finns grundad anledning att befara att störningen upprepas.

Om det är sannolikt att en upprepning av störningen inte kan förhindras genom att personen avlägsnas har en polisman rätt att gripa och hålla den störande personen i förvar. Den gripne får hållas i förvar endast så länge som det är sannolikt att störningen upprepas, dock högst 12 timmar efter gripandet.

6 §

Tillträde och genomsökning i färo- och skadesituationer

En polisman har rätt att få tillträde till ett utrymme eller en annan plats som omfattas av hemfrid eller offentlig frid eller till en annan plats som allmänheten inte har tillträde till eller till ett fordon och där vid behov företa genomsökning, om det finns grundad anledning att befara att

1) en gärning eller händelse som äventyrar liv, hälsa eller personlig frihet eller orsakar betydande skada på egendom eller miljö är omedelbart överhängande eller pågår,

2) någon är i behov av omedelbar hjälp på grund av ett brott som redan begåtts eller en olyckshändelse som redan inträffat eller av någon annan motsvarande orsak, eller att

3) en avliden påträffas vid genomsökningen.

I en situation enligt 1 mom. 1 punkten är en ytterligare förutsättning att åtgärden är nödvändig för att en fara eller skada ska kunna avvärjas eller för att sprängämnen, vapen eller andra farliga ämnen eller föremål ska kunna eftersökas och tas om hand.

I andra än brådskande fall krävs det för tillträde till ett utrymme som använts för stadigvarande boende ett förordnande av en polisman som hör till befälet.

7 §

Vidtagande av åtgärder

I sådana fall som avses i 4-6 §§ får ett rum, en förvaringsplats eller något annat objekt för åtgärden vid behov öppnas med våld. Efter att åtgärden avslutats ska objektet för åtgärden stängas på lämpligt sätt. Över åtgärder som vidtagits med stöd av de nämnda paragraferna ska det upprättas protokoll eller göras motsvarande anteckningar i någon annan handling.

8 §

Avspärrning av platser och områden

En polisman får spärra av, stänga eller utrymma platser och områden som är i allmänt bruk eller förbjuda eller begränsa trafiken där, om detta behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, för att trygga polisundersökning eller för att trygga åtgärder på en olycksplats eller för att skydda den personliga integriteten hos den som är föremål för en åtgärd eller för att skydda egendom som är i fara.

En polisman får på order av en polisman som hör till befälet och i brådskande fall också utan order spärra av eller utrymma ett område som omfattas av hemfrid eller offentlig frid, om detta är nödvändigt för att avvärja en fara som omedelbart hotar liv eller hälsa och om de som finns på området inte annars kan skyddas.

I fråga om polisens rätt att anvisa platsen för en allmän sammankomst ska iakttas vad som föreskrivs i 10 § i lagen om sammankomster (FFS 530/1999).

En polisman får förbjuda eller begränsa flyttning av föremål eller bestämma att föremål ska flyttas på en plats eller ett område som är i allmänt bruk om detta behövs för att trygga polisundersökning. En polisman har motsvarande rätt även inom ett hemfridsskyddat område, om åtgärden behövs för att avvärja fara för liv eller hälsa eller för att skydda egendom.

9 §

Skingrande av folksamling

En polisman har rätt att befälla en folksamling att skingra sig eller flytta på sig, om

folksamlingen äventyrar allmän ordning och säkerhet eller hindrar trafiken. En polisman har samma rätt om personer i folksamlingen uppträder hotfullt eller annars på ett sådant sätt att det är sannolikt att de kommer att göra sig skyldiga till brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott. Om folksamlingen inte lyder en befällning att skingra sig eller att flytta på sig har en polisman rätt att med maktmedel skingra folksamlingen samt gripa personer som tredskas. Polisen ska om möjligt avgränsa sina åtgärder till att gälla dem som genom sitt uppträdande orsakar behovet att skingra folksamlingen eller be den flytta på sig.

Personer som gripits ska frigges så snart uppdragets syfte har nåtts, dock senast 12 timmar efter gripandet.

I fråga om polisens rätt att avbryta och avsluta en allmän sammankomst respektive hindra, avbryta och avsluta en offentlig tillställning ska iakttas vad som föreskrivs i 21 respektive 22 §§ i lagen om sammankomster.

10 §

Skydd mot brott och störande beteende

En polisman har rätt att avlägsna en person från en plats, om det utifrån personens hotelser eller övriga uppträdande finns grundad anledning att anta eller utifrån personens tidigare uppträdande är sannolikt att denne kommer att göra sig skyldig till brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott eller kommer att orsaka betydande störning eller överhängande fara för allmän ordning och säkerhet.

En person som är föremål för åtgärd enligt 1 mom. kan gripas om det sannolikt inte är tillräckligt att denne avlägsnas från platsen och ett brott inte annars kan förhindras eller en störning eller fara inte annars kan avvärjas. Den som gripits får hållas i förvar så länge det är sannolikt att han eller hon gör sig skyldig till brott enligt 1 mom. eller orsakar störning eller fara, dock högst 24 timmar efter gripandet.

En polisman kan skydda en person eller bevaka en plats för att förebygga eller avbryta ett sådant brott som avses i 1 mom.

11 §

Stoppande och flyttning av fordon

En polisman har rätt att befälla att ett fordon ska stoppas, flytta ett fordon eller befälla att det ska flyttas, om det är motiverat för att fullgöra polisens uppgifter.

I vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland föreskrivs om övervakning av vägtrafik och i luftfartslagen (FFS 1194/2009) om när ett luftfartyg kan beordras att landa.

12 §

Säkerhetsvisitation

En polisman har i samband med gripande, anhållande, häktning, tagande i förvar och andra åtgärder som riktar sig mot den personliga friheten rätt att kontrollera vad en person har i sina kläder eller annars på sig eller i medhavda saker, för att förvissa sig om att personen inte innehar föremål eller ämnen varmed denne kan äventyra sin förvaring eller utsätta sig själv eller andra för fara. En polisman får i samband med tjänsteuppdrag kroppsvisitera en person för att hitta sådana föremål eller ämnen också i andra fall, om det av grundad anledning behövs för att trygga polismannens säkerhet i arbetet och fullgörandet av tjänsteuppdraget.

I samband med frihetsbegränsande åtgärder kan en person kroppsvisiteras eller saker som personen för med sig kontrolleras också för att hitta dokument som behövs för identifiering av denne.

En polisman har på det sätt och i den omfattning som situationen kräver rätt att kroppsvisitera personer som anländer till eller avlägsnar sig från en rättegång eller en sammankomst, offentlig tillställning eller annan motsvarande tillställning som förutsätter särskilt skydd och personer som anländer till eller avlägsnar sig från deltagarnas inkvarteringslokaler samt personer som uppehåller sig i omedelbar närhet av den plats där tillställningen ordnas eller inkvarteringslokalerna och granska de saker som de för med sig, för att förvissa sig om att de inte innehar föremål eller ämnen som kan äventyra säkerheten för deltagarna, de personer som uppehåller sig i inkvarteringslokaler eller andra personer. För att en person som avlägsnar sig ska få visiteras förutsätts det att ordningsstörningar har inträffat under tillställningen eller i inkvarteringslokalerna eller att det annars har framkommit något särskilt skäl.

Farliga föremål och ämnen som avses i 1 och 3 mom. ska vid behov fräntas den visiterade. Också sådana föremål och ämnen ska fräntas den visiterade som det annars enligt lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lag är förbjudet att inneha.

13 §

Verkställande av säkerhetsvisitation

Säkerhetsvisitation verkställs manuellt, med tränad hund, med metalldetektor eller någon annan motsvarande teknisk anordning eller på något annat jämförbart sätt.

Visitationen får inte kränka den visiterades personliga integritet mer än vad som är nödvändigt för utförande av uppdraget. Vid

visitationen ska iakttas den diskretion som förhållandena kräver.

14 §

Omhändertagande av farliga föremål och ämnen

Utöver vad som föreskrivs i någon annan lag har en polisman rätt att tillfälligt för polisens räkning ta hand om sprängämnen och andra farliga föremål och ämnen, om innehavaren med hänsyn till sin ålder, sitt berusnings- eller sinness tillstånd eller andra omständigheter med fog kan misstänkas orsaka överhängande fara för allmän ordning och säkerhet. Polisen ska också ta hand om sprängämnen som innehas i strid med landskapslagen (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats eller beslut i enskilda fall som meddelats med stöd av den lagen, när innehavaren på eget initiativ gör anmälan till polisen om sprängämnena och överlämnar dem till polisen.

I stället för ett helt föremål kan också en del av eller ett tillbehör till föremålet tas om hand, om en fara som avses i 1 mom. kan avvärjas genom att delen eller tillbehöret fräntas innehavaren.

Över omhändertagande av egendom ska det upprättas protokoll eller göras motsvarande anteckningar i någon annan handling.

I skjutvapenlagen (FFS 1/1998) föreskrivs om omhändertagande av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler.

15 §

Hantering av omhändertagen egendom

Farliga föremål och ämnen som polisen tagit om hand med stöd av 12 § 4 mom. eller 14 § 1 mom. ska återlämnas till innehavaren utan dröjsmål och senast inom 14 dygn, om det inte redan före det inleds ett förfarande för återkallande av tillståndet att inneha föremålen eller ämnena eller vidtas åtgärder enligt 2 eller 3 mom. eller enligt 7 kap. i tvångsmedelslagen. En del av eller ett tillbehör till ett föremål som tagits om hand av polisen med stöd av 14 § 2 mom. i detta kapitel ska alltid återlämnas, om polisen inte redan tidigare tagit om hand hela föremålet med stöd av 14 § 1 mom.

Föremål eller ämnen som tagits om hand av polisen med stöd av 14 § 1 mom. och som inte riskfritt kan återlämnas till innehavaren eller ägaren kan med ägarens samtycke säljas eller överlåtas till en person som har rätt att inneha sådana föremål eller ämnen. Om detta inte är

möjligt kan föremålen och ämnena säljas på offentlig auktion för ägarens räkning.

Om ett föremål eller ämne inte riskfritt kan återlämnas, säljas eller överlåtas enligt 1 eller 2 mom. eller om det är fråga om ett föremål eller ämne av ringa värde, kan en polisman som hör till befälet bestämma att föremålet eller ämnet ska förstöras.

Ägaren och innehavaren ska ges tillfälle att bli hörda före försäljningen eller förstöringen, om det inte är fråga om föremål eller ämnen av ringa värde. Över försäljningen och förstöringen ska det upprättas protokoll eller göras motsvarande anteckningar i någon annan handling.

16 §

Fasttagande och avlivande av djur

En polisman har rätt att ta fast och som en sista utväg avliva ett djur som orsakar fara för människors liv eller hälsa eller betydande skador på egendom eller allvarligt äventyrar trafiken. Ett djur får också avlivas om det skulle innebära uppenbar grymhet mot djuret att hålla det vid liv.

17 §

Användning av maktmedel

I tjänsteuppdrag får en polisman använda maktmedel som behövs och kan anses försvarliga för att bryta motstånd, avlägsna en person från en plats, gripa en person, hindra att en frihetsberövad flyr, avlägsna ett hinder eller förhindra ett överhängande brott eller någon annan farlig gärning eller händelse. Frågan om maktmedlen kan försvaras ska bedömas utifrån hur viktigt och brådskande uppdraget är, motståndets farlighet, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som är relevanta för en helhetsbedömning av situationen.

En polisman har i tjänsteutövning dessutom rätt till nödvärn enligt vad som föreskrivs i 4 kap. 4 § i strafflagen. I sådana fall av nödvärn handlar polismannen under tjänsteansvar. Vid bedömningen av om nödvärn kan försvaras ska de krav beaktas som kan ställas på polismannen med beaktande av dennes utbildning och erfarenhet.

Den som på begäran eller med samtycke av en polisman tillfälligt bistår en polisman i en situation där det är nödvändigt att anlita utomstående hjälp vid användning av maktmedel för att utföra ett synnerligen viktigt och brådskande polisiärt tjänsteuppdrag, har rätt att under polismannens uppsikt använda maktmedel som polismannen med stöd av sina

befogenheter bemyndigar honom eller henne att använda.

I 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen föreskrivs om excess i samband med användning av maktmedel och i 4 kap. 4 § 2 mom. och 7 § i strafflagen om excess i nödvärn.

18 §

Beredskap för och varning om användning av maktmedel

Den som utför ett tjänsteuppdrag och har anledning att befara motstånd eller ett obehörigt angrepp enligt 4 kap. 4 § 1 mom. i strafflagen ska på ett lämpligt och ändamålsenligt sätt bereda sig på användning av maktmedel.

En person som är föremål för ett tjänsteuppdrag ska varnas för risken att bli utsatt för maktmedel, om det är möjligt och ändamålsenligt att varna denne. Varningen ska ges på ett för ändamålet lämpligt och begripligt sätt.

19 §

Användning av skjutvapen

Skjutvapen får användas endast när det är fråga om att stoppa en persons verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten. Skjutvapen får dessutom användas i brådskande och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål, djur eller motsvarande hinder. Skjutvapen får inte användas för att skingra folksamlingar, om det inte i vapnen används gaspatroner eller andra motsvarande projektiler i enlighet med särskilda föreskrifter.

Med användning av skjutvapen avses varning för användning av ett skjutvapen som avses i 2 § i skjutvapenlagen, hot om användning av skjutvapen och avlossande av skott. Det betraktas inte som användning av skjutvapen att ta fram och osäkra ett skjutvapen.

Beslut om vapenhot och avlossande av skott ska fattas av en polisman som hör till befälet, om detta är möjligt med beaktande av hur brådskande situationen är.

20 §

Användning av fängsel

Rörelse- och handlingsfriheten för en person som är föremål för tjänsteuppdrag får begränsas med handbojor, plastfängsel eller på något annat motsvarande sätt, om det är nödvändigt för att i samband med tjänsteuppdraget förhindra rymning, betvinga våldsamt uppträdande eller avvärja överhängande risk för våld.

Begränsning av rörelse- och handlingsfriheten får inte fortgå längre än nödvändigt. Be-

gränsningen får inte åsamka den person som är föremål för åtgärden fara eller onödig smärta.

I 11 kap. 2 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (FFS 841/2006) och i 13 kap. 2 § i häktninglagen (FFS 768/2005) föreskrivs om användning av fängsel på gripna som hålls i förvar hos polisen och på häktade.

21 §

Gränskontroll och tullåtgärder

En polisman har rätt att i gränskontrolluppdrag utföra gränskontroll enligt gränsbevakningslagen (FFS 578/2005) vid ett gränsövergångsställe eller på någon annan plats som avses i 14 § i gränsbevakningslagen med de befogenheter som anges i 28 och 29 §§ i den lagen.

I syfte att ta i beslag föremål eller ämnen som tillverkats, importerats eller innehas olagligen har en polisman rätt att utföra tullåtgärder enligt tullagen (FFS 1466/1994), med de befogenheter som anges i 14 § i den lagen. Om en tullåtgärd utan att förundersökning görs förutsätter kroppsbesiktning eller granskning av annat än resgoods eller ytterkläder, ska 15 § i tullagen iakttas när dessa åtgärder utförs. Den polisman som beslutar om åtgärderna ska dock höra till befälet.

22 §

Behandling av personer i förvar hos polisen

I lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen föreskrivs om behandlingen av häktade, anhållna och gripna som med stöd av lag hålls i förvar hos polisen.

3 kap.

Säkerhetskontroller i polisens lokaler

1 §

Säkerhetskontroll

Hos polismyndigheten och i polisens övriga lokaler kan säkerhetskontroller ordnas för att trygga säkerheten och ordningen samt skydda egendom.

Beslut om säkerhetskontroll fattas av polismästaren.

Vid en säkerhetskontroll kan alla som kommer till eller befinner sig i polisens lokaler kontrolleras, liksom även saker som de har med sig. Polismästaren avgör i vilken utsträckning säkerhetskontroller ska ordnas.

En säkerhetskontroll kan utföras av en polisman eller av någon annan som är anställd hos polisen eller av en person som har utbildats för uppgiften och godkänts av polisen (*säkerhetskontrollör*).

Säkerhetskontroller ska utföras så att de inte medför onödig olägenhet för den som kontrolleras eller skadar egendom.

2 §

Utförande av säkerhetskontroll

En säkerhetskontrollör har rätt att med en metalldetektor eller någon annan liknande teknisk anordning kontrollera dem som kommer till eller befinner sig i polisens lokaler och de saker som de har med sig, för att försäkra sig om att de inte för med sig föremål eller ämnen som kan äventyra säkerheten eller ordningen eller som kan användas för att skada egendom. Säkerhetskontrollören har rätt att också på annat sätt kontrollera saker som en person har med sig.

Om det på grund av säkerhetskontroll eller annars finns grundad anledning att misstänka att en person för med sig sådana föremål eller ämnen som avses i 1 mom. kan personen kroppsvisiteras för att hitta dem. Säkerhetskontrollören ska då vara av samma kön som den kroppsvisiterade.

3 §

Omhändertagande av föremål som hittats vid säkerhetskontroll

En säkerhetskontrollör har rätt att frånta en person i 2 § avsedda föremål och ämnen som har hittats vid säkerhetskontroll eller på något annat sätt eller som det annars är förbjudet att inneha enligt lag eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av lag. Föremål och ämnen som omhändertagits ska, om det enligt lag inte finns något hinder, återlämnas till den kroppsvisiterade när denne lämnar polisens lokaler.

4 §

Användning av maktmedel vid säkerhetskontroll

Om en person vägrar underkasta sig säkerhetskontroll kan säkerhetskontrollören avlägsna denne från polisens lokaler. För att avlägsna en person kan säkerhetskontrollören vid behov använda maktmedel som kan anses vara försvarliga med hänsyn till dennes uppträdande och övriga omständigheter. Någon annan än en polisman eller tjänsteman vid polisen får dock inte använda maktmedel för att avlägsna en person från polisens lokaler, om inte något annat följer av annan lagstiftning.

I 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen föreskrivs om excess i samband med användning av maktmedel.

4 kap. Teknisk övervakning och rätt att få information

1 §

Teknisk övervakning och förutsättningar för sådan

Med *teknisk övervakning* avses fortlöpande eller upprepat iakttagande eller fortlöpande eller upprepat avlyssning av fordon, fordonsförare, fotgängare eller allmänheten med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild.

Efter att på förhand ha informerat om saken får polisen företa teknisk övervakning på allmän plats eller väg, för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, förebyggande av brott, identifiering av personer som är misstänkta för brott samt för bevakning av särskilda övervakningsobjekt.

2 §

Rätt att få information av myndigheter

Oberoende av tystnadsplikten har polisen på begäran av en polisman som hör till befälet rätt att för tjänsteuppdrag avgiftsfritt få behövlig information och handlingar av myndigheter och sammanslutningar som tillsatts för att sköta offentliga uppgifter, om inte överlämnande av informationen eller handlingarna till polisen eller användning av informationen som bevis uttryckligen har förbjudits eller begränsats i lag.

För att kunna avgöra om körkortsinnehavaren ska tilldelas körförbud tillsvidare eller ett vapentillstånd eller ett annat tillstånd ska förbli i kraft har polisen på begäran av en polisman som hör till befälet rätt att av myndigheter och sammanslutningar som tillsatts för att sköta offentliga uppgifter och oberoende av tystnadsplikten få information om innehavarens eller tillståndshavarens hälsotillstånd, bruk av berusningsmedel eller våldsamma beteende, om det finns grundad anledning att anta att innehavaren eller tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för körkortet eller tillståndet.

Sekretessbelagd information som fåtts med stöd av 2 mom. får användas endast för bedömning av innehavarens eller tillståndshavarens pålitlighet, lämplighet eller övriga förutsättningar för körkortets eller tillståndets giltighet och för bedömning av om villkoren för körkortet eller tillståndet är uppfyllda.

3 §

Rätt att få information av privata sammanslutningar och personer

Oberoende av att en sammanslutnings medlemmar, revisorer, verkställande direktör, sty-

relsemedlemmar eller arbetstagare är bundna av företags-, bank- eller försäkringshemlighet har polisen på begäran av en polisman som hör till befälet rätt att få information som behövs för förhindrande eller utredning av brott. Om ett viktigt allmänt eller enskilt intresse kräver det har polisen samma rätt att få information som behövs vid polisundersökning enligt 6 kap.

En polisman har i enskilda fall på begäran rätt att av teleföretag och av sammanslutningssabonnenter få kontaktuppgifter för teleadresser som inte är upptagna i en offentlig katalog eller information som specificerar en teleadress eller teleterminalutrustning, om informationen behövs för ett polisuppdrag. Polisen har motsvarande rätt att få information om utdelningsadresser av en sammanslutning som bedriver postverksamhet.

För sin handläggning av körkortsärenden och tillståndsförvaltning har polisen rätt att få information av privata sammanslutningar och personer så som föreskrivs i 2 § 2 och 3 mom.

5 kap. Hemliga metoder för inhämtande av information

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde och definitioner

I detta kapitel föreskrivs om teleavlyssning, om inhämtande av information i stället för teleavlyssning, om teleövervakning, om inhämtande av basstationsuppgifter, om systematisk observation, om förtäckt inhämtande av information, om teknisk observation (teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning och teknisk observation av utrustning), om inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, om täckoperationer, om bevisprovokation genom köp, om användning av informationskällor och om kontrollerade leveranser i syfte att förhindra, avslöja eller avvärja risk för brott. Dessa metoder för inhämtande av information kan användas i hemlighet för dem som de riktas mot.

Med *förhindrande av brott* avses åtgärder som syftar till att förhindra brott, försök till brott och förberedelse till brott, när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet finns grundad anledning att anta att personen i fråga kommer att göra sig skyldig till brott, samt åtgärder som syftar till att avbryta ett redan påbörjat brott eller begränsa den direkta skada eller fara som brottet medför.

Med *avslöjande av brott* avses åtgärder som syftar till att klarlägga om det för inledande av förundersökning finns en i 3 kap. 3 § 1 mom. i förundersökningslagen avsedd grund, när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet kan antas att ett brott har begåtts.

I 10 kap. i tvångsmedelslagen föreskrivs om användning av hemliga tvångsmedel vid förundersökning av brott.

2 §

Förutsättningar för användning av hemliga metoder för inhämtande av information

En allmän förutsättning för användning av en hemlig metod för inhämtande av information är att man med den metoden kan antas få information som behövs för förhindrande, avslöjande eller avvärijande av risk för brott.

Utöver vad som nedan föreskrivs om särskilda förutsättningar för användning av hemliga metoder för inhämtande av information får teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, systematisk observation, teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning av personer, teknisk observation av utrustning, täckoperationer, bevisprovokation genom köp, styrd användning av informationskällor och kontrollerade leveranser användas bara om dessa metoder kan antas vara av synnerlig vikt för förhindrande eller avslöjande av ett brott. För täckoperationer och bevisprovokation genom köp förutsätts dessutom att metoden är nödvändig för att ett brott ska kunna förhindras eller avslöjas.

Användning av en hemlig metod för inhämtade av information ska avslutas inom den tid som anges i beslutet, om syftet med användningen har nåtts eller om det inte längre finns förutsättningar för att använda metoden.

3 §

Hemligt inhämtande av information för att avslöja brott

Metoderna i detta kapitel får användas när det gäller att avslöja följande brott:

- 1) äventyrande av Finlands suveränitet,
- 2) krigsanstiftan,
- 3) landsförräderi, grovt landsförräderi,
- 4) spioneri, grovt spioneri,
- 5) röjande av statshemlighet,
- 6) olovlig underrättelseverksamhet,
- 7) brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2-7 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begås i terroristiskt syfte,
- 8) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,
- 9) ledande av terroristgrupp,

10) främjande av en terroristgrupps verksamhet,

11) meddelande av utbildning för ett terroristbrott,

12) rekrytering för ett terroristbrott,

13) finansiering av terrorism.

4 §

Fortsatt hemligt inhämtande av information för utredning av brott

Om det under tiden för hemligt inhämtande av information som inlets för att förhindra eller avslöja brott framgår att det finns anledning att misstänka att ett brott om vilket inhämtas information har begåtts, får information för utredning av brottet dock inhämtas i ytterligare tre dygn med stöd av ett tillstånd enligt detta kapitel, dock högst så länge tillståndet är giltigt. Om det för utredningen av ett brott är behövligt att använda ett sådant hemligt tvångsmedel som avses i 10 kap. i tvångsmedelslagen, ska ärendet inom den nämnda tiden föras för avgörande till den myndighet som är behörig att besluta om användning av tvångsmedlet.

Inhämtande av information ur telenät

5 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Med *teleavlyssning* avses att ett meddelande som tas emot av eller sänds från en viss teleadress eller teleterminalutrustning genom ett sådant allmänt kommunikationsnät eller ett sådant därtill anslutet kommunikationsnät som avses i kommunikationsmarknadslagen (FFS 393/2003) avlyssnas, upptas eller behandlas på något annat sätt för utredning av innehållet i meddelandet och de identifieringsuppgifter i anslutning till det som avses i 8 §. Teleavlyssning får riktas endast mot meddelanden från eller meddelanden avsedda för en sådan person som med fog kan antas göra sig skyldig till ett brott som avses i 2 mom.

Polisen kan beviljas tillstånd till teleavlyssning för att förhindra brott, om den person som är föremål för teleavlyssningen på grund av sina yttranden, hotelser eller uppträdande med fog kan antas göra sig skyldig till

- 1) äventyrande av Finlands suveränitet,
- 2) krigsanstiftan,
- 3) landsförräderi, grovt landsförräderi,
- 4) spioneri, grovt spioneri,
- 5) röjande av statshemlighet,
- 6) olovlig underrättelseverksamhet,
- 7) brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2-7 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begås i terroristiskt syfte,

8) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,

9) ledande av terroristgrupp,

10) främjande av en terroristgrupps verksamhet,

11) meddelande av utbildning för ett terroristbrott,

12) rekrytering för ett terroristbrott, eller

13) finansiering av terrorism.

Polisen kan dessutom beviljas tillstånd till teleavlyssning, om det är nödvändigt för att avvärja en allvarlig fara som omedelbart hotar liv eller hälsa.

6 §

Inhämtande av information i stället för teleavlyssning

Om det är sannolikt att ett meddelande som avses i 5 § och dess identifieringsuppgifter inte längre är tillgängliga genom teleavlyssning, kan polisen för att förhindra brott beviljas tillstånd att inhämta informationen hos ett teleföretag eller en sammanslutningsabonnent, under de förutsättningar som anges i 5 §.

Om inhämtandet av information för utredning av innehållet i ett meddelande riktas mot en personlig teknisk anordning som lämpar sig för att sända och ta emot meddelanden och finns i direkt anslutning till en teleterminalutrustning eller mot förbindelsen mellan en sådan anordning och en teleterminalutrustning, kan polisen för att förhindra brott beviljas tillstånd till inhämtande av information i stället för teleavlyssning, om de förutsättningar som anges i 5 § finns.

7 §

Beslut om teleavlyssning och motsvarande inhämtande av information

På yrkande av en polisman som avses i 2 kap. 9 § 1 mom. 1 punkten i tvångsmedelslagen (*anhållningsberättigad polisman*) beslutar domstolen om teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning.

Tillstånd kan beviljas för högst en månad åt gången.

I yrkandet och i beslutet om teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning ska följande nämnas:

1) det brott som ligger till grund för åtgärden och brottstidpunkten,

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleavlyssningen grundar sig på,

4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

5) den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,

6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar utförandet av teleavlyssningen,

7) eventuella begränsningar och villkor för teleavlyssningen och annat motsvarande inhämtande av information.

8 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Med *teleövervakning* avses att identifieringsuppgifter inhämtas om ett meddelande som har sänts från en teleadress eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett kommunikationsnät som avses i 5 § eller som har mottagits till en sådan adress eller utrustning samt att uppgifter om en teleadress eller teleterminalutrustnings läge inhämtas eller att användningen av adressen eller utrustningen tillfälligt förhindras. Med *identifieringsuppgifter* avses i 2 § 8 punkten i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation (FFS 516/2004) avsedda uppgifter om ett meddelande vilka kan förknippas med en abonnent eller användare och behandlas i kommunikationsnäten för att överföra, distribuera eller tillhandahålla meddelanden.

Polisen kan för att förhindra brott beviljas tillstånd till teleövervakning av en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt annars används av en person som på grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller annars med fog kan antas göra sig skyldig till

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,

2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,

3) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, eller koppleri,

4) narkotikabrott,

5) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, eller

6) grovt tullredovisningsbrott.

Polisen har rätt att utan föregående tillstånd enligt 2 mom. utföra teleövervakning, om det för att avvärja fara som hotar liv eller hälsa är nödvändigt att sådan utförs omedelbart.

Polisen har rätt att kortvarigt hindra användning av teleadresser eller teleterminalutrustningar inom ett visst område. Åtgärden ska vara nödvändig för att avvärja allvarlig fara som hotar liv eller hälsa och den får inte orsaka större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för utförande av uppdraget.

Polisen kan beviljas tillstånd att för utredning av dödsorsak enligt lagen om utredande av dödsorsak (FFS 459/1973) utföra teleövervakning av en teleadress eller teleterminalutrustning som en avliden haft i sin besittning, om det finns grundad anledning att anta att åtgärden resulterar i information som behövs för att dödsorsaken ska kunna utredas.

I 35 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation föreskrivs om utlämnande av uppgifter till myndigheter som tar emot nödmeddelanden.

9 §

Teleövervakning med samtycke av den som innehar teleadress eller teleterminalutrustning

Med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning får polisen för att förhindra brott rikta teleövervakning mot adressen eller utrustningen, om någon på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas göra sig skyldig till

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,
- 2) ett brott som medför att teleadressen eller teleterminalutrustningen obehörigen innehas av någon annan,
- 3) brott mot besöksförbud, ofog som avses i 17 kap. 13 § 2 punkten i strafflagen eller hemfridsbrott som avses i 24 kap. 1 § 3 punkten i den lagen, om brottet begås genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen,
- 4) något annat än ett i 3 punkten avsett brott som begås genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen, eller
- 5) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel.

10 §

Beslut om teleövervakning

På yrkande av en anhållningsberättigad polisman ska domstolen besluta om teleövervakning enligt 8 § 2 och 5 mom. samt 9 § 1, 4 och 5 punkten och om teleövervakning i de fall som avses i 3 §.

Om ett ärende som gäller annan i 1 mom. avsedd teleövervakning än sådan som avses i 3 § inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad polisman besluta om teleövervakning till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

Polismästaren eller annan föreskriven chef enligt rikslagstiftningen ska besluta om te-

leövervakning som avses i 8 § 4 mom. Om ett ärende i andra fall än sådana som avses i 3 § inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad polisman besluta om teleövervakningen till dess att polismästaren eller annan föreskriven chef enligt rikslagstiftningen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till nämnda polisman så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

En anhållningsberättigad polisman ska besluta om teleövervakning som avses i 8 § 3 mom. och 9 § 2 och 3 punkten.

Tillstånd kan meddelas för högst en månad åt gången. Tillstånd kan beviljas så att det gäller även en viss tid före beslutet vilken kan vara längre än en månad.

I ett yrkande och i ett beslut om teleövervakning ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden och brottstidpunkten,
- 2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleövervakning grundar sig på,
- 4) samtycke, om detta är ett villkor för teleövervakningen,
- 5) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,
- 6) den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,
- 7) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar utförandet av teleövervakningen,
- 8) eventuella begränsningar och villkor för teleövervakningen.

Vid beslut enligt denna paragraf ska även iaktas vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

11 §

Inhämtande av basstationsuppgifter och dess förutsättningar

Med *inhämtande av basstationsuppgifter* avses inhämtande av information om teleterminalutrustningar och teleadresser som redan är eller kommer att bli registrerade i ett telesystem via en viss basstation.

Polisen kan beviljas tillstånd att inhämta basstationsuppgifter som är relevanta för förhindrande av brott som avses i 8 § 2 mom. 2 punkten.

Polisen har dessutom rätt att inhämta basstationsuppgifter om det är nödvändigt för att avvärja en fara som hotar liv eller hälsa.

12 §

*Beslut om inhämtande av
basstationsuppgifter*

Beslut om inhämtande av basstationsuppgifter ska fattas av domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad polisman. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad polisman besluta om inhämtande av basstationsuppgifter till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart som möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

Tillstånd beviljas för en viss tidsperiod.

I ett yrkande och i ett beslut om inhämtande av basstationsuppgifter ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,
- 2) de fakta som ligger till grund för förutsättningarna för inhämtandet av basstationsuppgifter,
- 3) den tidsperiod som tillståndet gäller,
- 4) vilken basstation tillståndet gäller,
- 5) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar inhämtandet av basstationsuppgifter,
- 6) eventuella begränsningar och villkor för inhämtandet av basstationsuppgifter.

*Systematisk observation, förtäckt inhämtande
av information och teknisk observation*

13 §

*Systematisk observation och dess
förutsättningar*

Med *observation* avses iakttagande av en viss person i hemlighet i syfte att inhämta information.

Med *systematisk observation* avses annan än kortvarig observation av en person som med fog kan antas göra sig skyldig till ett brott.

Polisen får för att förhindra brott systematiskt observera en person som avses i 2 mom., om det finns grundad anledning att misstänka att denne gör sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller till stöld eller häleribrott.

Observation enligt denna paragraf får inte riktas mot utrymmen som används för stadigvarande boende.

14 §

Beslut om systematisk observation

Beslut om systematisk observation ska fattas av en anhållningsberättigad polisman.

Beslut om systematisk observation får fattas för högst sex månader åt gången.

Beslut om systematisk observation ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,
- 2) den person som med fog kan antas begå det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta för misstanken mot personen och den systematiska observationen grundar sig på,
- 4) tillståndets giltighetstid,
- 5) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den systematiska observationen,
- 6) eventuella begränsningar och villkor för den systematiska observationen.

15 §

*Förtäckt inhämtande av information
och dess förutsättningar*

Med *förtäckt inhämtande av information* avses inhämtande av information genom kortvarig interaktion med en viss person där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter används för att hemlighålla polismannens uppdrag.

Polisen får för att förhindra brott använda förtäckt inhämtande av information, om det på grund av en persons yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
- 2) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, eller koppleri,
- 3) narkotikabrott,
- 4) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,
- 5) grovt tullredovisningsbrott, eller
- 6) stöld eller häleri som hänför sig till planmässig, organiserad, yrkesmässig, fortsatt eller upprepad brottslig verksamhet.

16 §

*Beslut om förtäckt inhämtande
av information*

Beslut om förtäckt inhämtande av information ska fattas av polismästaren, annan föreskriven chef enligt rikslagstiftningen eller en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Beslut om förtäckt inhämtande av information ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) åtgärden och dess syfte tillräckligt specificerat,
- 2) den polismyndighet som ska genomföra det förtäckta inhämtandet av information och den polisman som ansvarar för uppdraget,

3) det brott som ligger till grund för åtgärden,
4) den person som det förtäckta inhämtandet av information riktas mot,

5) de fakta som ligger till grund för brottsmisstanken,

6) den planerade tidpunkten för genomförandet av åtgärden,

7) eventuella begränsningar och villkor för det förtäckta inhämtandet av information.

Vid förändrade omständigheter ska beslutet vid behov ses över.

Vid beslut enligt denna paragraf ska även iaktas vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

17 §

Teknisk avlyssning och dess förutsättningar

Med *teknisk avlyssning* avses att en viss persons samtal eller meddelande som inte är avsett för utomstående och i vilket avlyssnaren inte deltar, avlyssnas, upptas eller behandlas på något annat sätt med hjälp av en teknisk anordning, metod eller programvara i syfte att ta reda på innehållet i samtalet eller meddelandet eller utreda deltagarna eller en i 4 mom. avsedd persons verksamhet.

Teknisk avlyssning får inte riktas mot utrymmen som används för stadigvarande boende.

Polisen får i syfte att förhindra brott rikta teknisk avlyssning mot en person som befinner sig utanför ett utrymme som används för stadigvarande boende. Polisen kan också beviljas tillstånd att rikta teknisk avlyssning mot en person som befinner sig i en myndighetslokal och som berövats sin frihet på grund av brott. Avlyssningen kan riktas mot utrymmen eller platser där det kan antas att den person som inhämtandet av information gäller sannolikt befinner sig eller som denne besöker.

En förutsättning för teknisk avlyssning är dessutom att personen i fråga på grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller annars med fog kan antas göra sig skyldig till

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,

2) narkotikabrott,

3) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, eller till

4) grovt tullredovisningsbrott.

Polisen har trots 2 mom. alltid rätt att utföra teknisk avlyssning, om det är nödvändigt för att en polisåtgärd tryggt ska kunna vidtas eller sådan överhängande fara avvärras som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som ska gripas eller skyddas.

18 §

Beslut om teknisk avlyssning

Beslut om teknisk avlyssning som riktas mot en person som berövats sin frihet på grund av brott ska fattas av domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad polisman.

Beslut om teknisk avlyssning som avses i 17 § 5 mom. och om annan än i 1 mom. avsedd teknisk avlyssning ska fattas av en anhållningsberättigad polisman.

Tillstånd kan ges och beslut fattas för högst en månad åt gången.

I ett yrkande och i beslut om teknisk avlyssning ska följande nämnas:

1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den tekniska avlyssningen grundar sig på,

4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

5) det utrymme eller den plats av annat slag som avlyssningen riktas mot,

6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den tekniska avlyssningen,

7) eventuella begränsningar och villkor för den tekniska avlyssningen.

19 §

Optisk observation och dess förutsättningar

Med *optisk observation* avses att man iakttar eller gör upptagningar av en viss person eller av ett utrymme eller någon annan plats med en kamera eller andra utplacerade tekniska anordningar, metoder eller programvaror.

Optisk observation får inte riktas mot ett utrymme som används för stadigvarande boende.

För att förhindra brott har polisen rätt att rikta optisk observation mot personer utanför utrymmen som används för stadigvarande boende. Polisen kan ges tillstånd att rikta optisk observation också mot personer som befinner sig i en myndighetslokal och som berövats sin frihet på grund av brott. Optisk observation får riktas mot utrymmen eller platser som det på sannolika grunder kan antas att den person som inhämtandet av information gäller befinner sig i eller på eller besöker.

En förutsättning för optisk observation av hemfridsskyddade utrymmen och andra platser som avses i 24 kap. 11 § i strafflagen och av personer som berövats sin frihet på grund av brott är att personen i fråga på grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller annars med fog kan antas göra sig skyldig till

ett brott som avses i 17 § 4 mom. En förutsättning för annan optisk observation är att personen med fog kan antas göra sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet än fängelse i minst ett år.

Polisen har trots 2 mom. alltid rätt att utföra optisk observation, om det är nödvändigt för att en polisåtgärd tryggt ska kunna vidtas eller sådan överhängande fara avvärras som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som ska gripas eller skyddas.

20 §

Beslut om optisk observation

Beslut om optisk observation ska fattas av domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad polisman, om observationen riktas mot ett hemfridsskyddat utrymme eller en annan plats som avses i 24 kap. 11 § i strafflagen eller mot en person som berövats sin frihet på grund av brott.

Beslut om optisk observation som avses i 19 § 5 mom. och om annan än i 1 mom. avsedd optisk observation ska fattas av en anhållningsberättigad polisman.

Tillstånd kan ges och beslut fattas för högst en månad åt gången.

I ett yrkande och i ett beslut om optisk observation ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,
- 2) den person som med fog kan antas begå det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den optiska observationen grundar sig på,
- 4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,
- 5) det utrymme eller den plats av annat slag som observationen riktas mot,
- 6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den optiska observationen,
- 7) eventuella begränsningar och villkor för den optiska observationen.

21 §

Teknisk spårning och dess förutsättningar

Med *teknisk spårning* avses att förflyttning av föremål, ämnen eller egendom spåras med hjälp av radiosändare som fästs eller som redan finns på objektet eller med hjälp av någon annan liknande teknisk anordning, metod eller programvara.

Polisen får för att förhindra brott rikta teknisk spårning mot föremål, ämnen eller egen-

dom som är föremål för ett brott eller som en person antas inneha eller använda, om det på grund av dennes yttranden eller hotelser, uppträdande eller annars med fog kan antas att personen i fråga kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst ett år.

Om syftet med teknisk spårning är att följa hur en person förflyttar sig genom att en spårningsanordning fästs i de kläder som denne bär eller i ett föremål som han eller hon bär med sig (*teknisk spårning av en person*), får åtgärden genomföras bara om personen i fråga med fog kan antas begå ett brott som avses i 17 § 4 mom.

Polisen har dessutom rätt att utföra teknisk spårning om det är nödvändigt för att en polisåtgärd tryggt ska kunna vidtas eller sådan överhängande fara avvärras som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller en persons liv eller hälsa som ska gripas eller skyddas.

22 §

Beslut om teknisk spårning

Beslut om teknisk spårning av en person ska fattas av domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad polisman. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad polisman besluta om sådan spårning till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart som möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

En anhållningsberättigad polisman ska besluta om teknisk spårning som avses i 21 § 4 mom. och om annan än i 1 mom. avsedd teknisk spårning.

Tillstånd kan ges och beslut fattas för högst sex månader åt gången.

I ett yrkande och i ett beslut om teknisk spårning ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,
- 2) den person som med fog kan antas begå det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den tekniska spårningen grundar sig på,
- 4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,
- 5) det föremål, det ämne eller den egendom som spårningen riktas mot,
- 6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den tekniska spårningen,
- 7) eventuella begränsningar och villkor för den tekniska spårningen.

23 §

Teknisk observation av utrustning och dess förutsättningar

Med *teknisk observation av utrustning* avses att en funktion, informationsinnehållet eller identifieringsuppgifterna i en dator eller i en liknande teknisk anordning eller i dess programvara på något annat sätt än enbart genom sinnesförmimmelser observeras, upptas eller behandlas på något annat sätt för att utreda omständigheter som är av betydelse för förebyggande av ett brott.

Genom teknisk observation av utrustning får information om innehållet i ett meddelande eller om identifieringsuppgifter som avses i 8 § inte inhämtas.

Polisen kan för förhindrande av brott ges tillstånd till att utföra teknisk observation av utrustning, om det på grund av en persons yttranden, hotelser, uppträdande eller annars med fog kan antas att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott som avses i 17 § 4 mom. Polisen får rikta teknisk observation av utrustning mot en dator eller en liknande teknisk anordning som personen i fråga sannolikt använder, eller mot dess programvara.

24 §

Beslut om teknisk observation av utrustning

Beslut om teknisk observation av utrustning ska fattas av domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad polisman. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad polisman besluta om teknisk observation av utrustning till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart som möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

Tillstånd kan meddelas för högst en månad åt gången.

I ett yrkande och i ett beslut om teknisk observation av utrustning ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,
- 2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den tekniska observationen av utrustning grundar sig på,
- 4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,
- 5) den tekniska anordning eller programvara som åtgärden riktas mot,
- 6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den tekniska observationen av utrustning,

7) eventuella begränsningar och villkor för den tekniska observationen av utrustning.

25 §

Inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning

För att förhindra brott får polisen med en teknisk anordning inhämta identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, när det är fråga om brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst ett år.

För inhämtande av de uppgifter som avses i 1 mom. får polisen bara använda sådana tekniska anordningar som endast kan användas för identifiering av teleadresser och teleterminalutrustningar. Kommunikationsverket ska kontrollera att de tekniska anordningarna uppfyller kraven enligt detta moment och att de inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

Beslut om inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser och teleterminalutrustning fattas av en anhållningsberättigad polisman.

26 §

Installation och avinstallation av anordningar, metoder eller programvara

En polisman har rätt att fästa en anordning, metod eller programvara som används för teknisk observation på föremål, ämnen, egendom, i utrymmen och andra platser eller informationssystem som åtgärden riktas mot, om det behövs för observationen. För att installera, ta i bruk och avinstallera anordningen, metoden eller programvaran har polismannen då rätt att i hemlighet ta sig in i ett ovan nämnt utrymme eller på en ovan nämnd plats eller i ett ovan nämnt informationssystem samt att kringgå, låsa upp eller på något annat motsvarande sätt tillfälligt passera eller störa objektens eller informationssystemens säkerhetssystem. Det föreskrivs särskilt om husrannsakan.

Anordningar, metoder och programvara som används för teknisk observation får installeras i utrymmen som används för stadigvarande boende endast om domstolen har gett tillstånd till det på yrkande av en anhållningsberättigad polisman eller om installationen är nödvändig i sådana fall som avses i 17 § 5 mom., 19 § 5 mom. eller 21 § 4 mom.

27 §

Observation och teknisk observation som utförs av främmande staters tjänstemän

En i artikel 40 i Schengenkonventionen avsedd behörig tjänsteman i en stat som till-

lämpar Schengenregelverket har, enligt vad som föreskrivs i Schengenregelverket som är bindande för Finland och Åland, rätt att fortsätta observation eller teknisk observation av en person i landskapet i syfte att utreda brott, om observationen eller den tekniska observationen har påbörjats på tjänstemannens eget lands territorium. Dessutom förutsätts att en finländsk eller åländsk polisman eller, inom ramen för sin behörighet, en finländsk gränsbevakningsman eller tullman inte omedelbart kan fortsätta observationen eller den tekniska observationen i landskapet.

Vid observation får användas tekniska anordningar som en polisman har rätt att använda i enlighet med bestämmelserna om teknisk observation. Observationen och den tekniska observationen ska rapporteras till polismyndigheten.

Till den del denna paragraf berör rikets polis gäller vad som föreskrivs i rikslagstiftningen.

*Täckoperationer och
bevisprovokation genom köp*

28 §

*Täckoperationer och förutsättningar
för sådana*

Med *täckoperation* avses planmässigt inhämtande av information om en viss person eller dennes verksamhet genom infiltration, där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter eller registeranteckningar används eller falska handlingar framställs eller används för att förvärva förtroende som behövs för inhämtandet av information eller för att förhindra att inhämtandet av information avslöjas.

Polisen får för att förhindra brott rikta en täckoperation mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog kan antas att denne kommer att göra sig skyldig eller medverka till något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt tullredovisningsbrott eller ett brott som avses i 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen. En förutsättning är dessutom att inhämtandet av information måste anses behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas.

Polisen får rikta en datanätsbaserad täckoperation mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog kan antas att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år

eller om det är fråga om ett brott som avses i 17 kap. 19 § i strafflagen.

En täckoperation får företas i en bostad endast om tillträdet till eller vistelsen i bostaden sker under aktiv medverkan av den som använder bostaden. Det föreskrivs särskilt om husrannsakan.

29 §

Brottsförbud

En polisman som företar en täckoperation får inte begå brott eller ta initiativ till ett brott.

Om en polisman som företar en täckoperation begår en trafikförseelse, en ordningsförseelse eller något annat jämförbart brott för vilket det föreskrivna straffet är ordningsbot, går polismannen fri från straffansvar, om gärningen har varit nödvändig för att syftet med täckoperationen ska nås eller för att inhämtandet av information inte ska avslöjas.

30 §

*Deltagande i en organiserad kriminell
sammanslutnings verksamhet och i
kontrollerade leveranser*

Om en polisman som företar en täckoperation under sitt deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet skaffar lokaler, fordon eller andra sådana hjälpmedel, transporterar personer, föremål eller ämnen, sköter ekonomiska angelägenheter eller bistår den kriminella sammanslutningen på andra med dessa jämförbara sätt, går denne fri från straffansvar, om det på synnerligen giltiga skäl har kunnat antas att

- 1) åtgärden genomförs också utan polismanens medverkan,
- 2) polismannens verksamhet inte äventyrar eller skadar någons liv, hälsa eller frihet eller orsakar betydande fara för eller skada på egendom, och
- 3) biståndet avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med täckoperationen.

En polisman som företar en täckoperation får delta i ombesörjandet av en försändelse som är föremål för en kontrollerad leverans enligt 43 §, om deltagandet avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med leveransen.

31 §

*Framställning om och plan för en
täckoperation*

I en framställning om täckoperation ska följande nämnas:

- 1) den som föreslagit åtgärden,

2) den person, tillräckligt specificerad, som är föremål för inhämtandet av information,

3) det brott, tillräckligt specificerat, som ligger till grund för åtgärden,

4) syftet med täckoperationen,

5) behovet av täckoperationen,

6) övriga uppgifter som behövs för att bedöma förutsättningarna för täckoperationen.

Över genomförandet av en täckoperation ska en sådan skriftlig plan göras upp som innehåller väsentlig och tillräckligt detaljerad information för beslutsfattandet om och genomförandet av täckoperationen. Vid förändrade omständigheter ska planen vid behov ses över.

32 §

Beslut om en täckoperation

Beslut om en täckoperation ska fattas av föreskriven chef enligt rikslagstiftningen. Polismästaren, föreskriven chef enligt rikslagstiftningen eller en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information ska besluta om täckoperationer som genomförs utslutande i datanät.

Beslut om en täckoperation kan meddelas för högst sex månader åt gången.

Beslut om en täckoperation ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

1) den som föreslagit åtgärden,

2) den polismyndighet som genomför täckoperationen och den polisman som ansvarar för genomförandet av täckoperationen,

3) identifikationsuppgifterna för de polismän som genomför täckoperationen,

4) det brott som ligger till grund för inhämtandet av information,

5) den som är föremål för täckoperationen och som med fog kan antas begå det brott som avses i 4 punkten,

6) de fakta som brottsmisstanken och förutsättningarna för täckoperationen grundar sig på,

7) täckoperationens syfte och genomförandepplan,

8) beslutets giltighetstid,

9) huruvida åtgärder enligt 30 § får utföras inom ramen för täckoperationen, de fakta som åtgärderna grundar sig på samt eventuella begränsningar och villkor för täckoperationen.

Vid förändrade förhållanden ska beslutet vid behov ses över. Beslut om avslutande av en täckoperation ska fattas skriftligen.

Vid beslut enligt denna paragraf ska även iaktas vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

33 §

Beslut om förutsättningarna för täckoperation

Om avsikten är att information som fåtts genom en täckoperation används i rättegång såsom en utredning till stöd för att någon är skyldig, ska den polisman som fattat beslut om täckoperationen låta domstolen avgöra om det fanns sådana förutsättningar för en täckoperation som avses i 28 § 2 mom. eller om det var fråga om en täckoperation i sådana fall som avses i 3 §.

34 §

Utvidgad täckoperation

Om det under en täckoperation framgår att det med fog kan antas att den person som är föremål för täckoperationen utöver det brott som ligger till grund för operationen kommer att begå ett annat brott som avses i 28 § 2 mom., med direkt anknytning till det första brottet, och som omedelbart måste förhindras med en täckoperation, får den polisman som företar täckoperationen utvidga operationen till att omfatta också förhindrande av det brottet. Frågan om utvidgning av täckoperationen ska dock utan ogrundat dröjsmål och senast tre dygn från det att inhämtandet av information inleddes hänskjutas till den polisman som beslutat om täckoperationen.

Om det under en täckoperation framgår att det med fog kan antas att en annan person än den som är föremål för täckoperationen begår ett brott som avses i 28 § 2 mom. och mot vilken det omedelbart bör riktas en täckoperation för att förhindra brottet, får den polisman som företar täckoperationen utvidga operationen också till den personen. Frågan om utvidgning av täckoperationen ska dock utan ogrundat dröjsmål och senast tre dygn från det att inhämtandet av information inleddes hänskjutas till den polisman som beslutat om täckoperationen.

35 §

Bevisprovokation genom köp och dess förutsättningar

Med *bevisprovokation genom köp* avses ett köpeanbud eller ett köp av ett föremål, ett ämne, egendom eller en tjänst som polisen får att förhindra ett brott gör i syfte att ta om hand eller påträffa ett föremål, ett ämne eller egendom som har samband med det brott som ska förhindras. En förutsättning för köp av annat än ett provparti är att köpet är nödvändigt för genomförandet av bevisprovokation genom köp.

Polisen får i syfte att förhindra brott genomföra bevisprovokation genom köp, om det är

fråga om ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller stöld eller häleribrott och det är sannolikt att något av de mål som nämns i 1 mom. kan uppnås genom bevisprovokationen.

Den som genomför bevisprovokation genom köp får utföra bara sådant inhämtande av information som är nödvändigt för genomförandet av bevisprovokationen. Bevisprovokationen genom köp ska genomföras så att den inte får den person som är föremål för åtgärden eller någon annan att begå ett brott som denne inte annars skulle begå.

Bevisprovokation genom köp är tillåten i en bostad bara om tillträdet till eller vistelsen i bostaden sker under aktiv medverkan av den som använder bostaden. Det föreskrivs särskilt om husrannsakan.

36 §

Beslut om bevisprovokation genom köp

Beslut om bevisprovokation genom köp ska fattas av föreskriven chef enligt rikslagstiftningen. Beslut om bevisprovokation genom köp som gäller säljanbud uteslutande till allmänheten får fattas också av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Beslut om bevisprovokation genom köp kan meddelas för högst två månader åt gången.

Beslut om bevisprovokation genom köp ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden,
- 2) den person som är föremål för bevisprovokationen,
- 3) de fakta som brottsmisstanken och förut-sättningarna för bevisprovokationen grundar sig på,
- 4) de föremål, de ämnen, den egendom eller de tjänster som är föremål för bevisprovokationen,
- 5) syftet med bevisprovokationen,
- 6) tillståndets giltighetstid,
- 7) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av bevisprovokationen,
- 8) eventuella begränsningar och villkor för bevisprovokationen.

Vid beslut enligt denna paragraf ska även iakttas vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

37 §

Plan för genomförande av bevisprovokation genom köp

Över genomförandet av bevisprovokation genom köp ska det upprättas en skriftlig plan,

om detta behövs med hänsyn till operationens omfattning eller andra motsvarande skäl.

Vid förändrade omständigheter ska planen för genomförande av bevisprovokationen vid behov ses över.

38 §

Beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp

Beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp ska fattas skriftligen. Beslutet ska fattas av en anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information och som ansvarar för genomförandet av bevisprovokationen.

I beslutet ska följande nämnas:

- 1) den polisman som beslutat om bevisprovokationen, samt beslutens datum och innehåll,
- 2) den polismyndighet som genomför bevisprovokationen,
- 3) identifikationsuppgifterna för de polismän som genomför bevisprovokationen,
- 4) hur det har säkerställts att bevisprovokationen inte får den som är föremål för åtgärden eller någon annan att begå ett brott som denne inte annars skulle begå,
- 5) eventuella begränsningar och villkor för genomförandet.

Om åtgärden inte tål uppskov, behöver ett beslut som avses i 2 mom. inte upprättas i skriftlig form före bevisprovokationen. Beslutet ska dock upprättas i skriftlig form utan dröjsmål efter bevisprovokationen.

Vid förändrade omständigheter ska beslutet om genomförande av bevisprovokationen vid behov ses över.

39 §

Säkerheten för en polisman vid förtäckt inhämtande av information, en täckoperation och vid bevisprovokation genom köp

En anhållningsberättigad polisman får besluta att en polisman som ska genomföra förtäckt inhämtande av information, en täckoperation eller bevisprovokation genom köp ska förses med en teknisk anordning som möjliggör avlyssning och observation, om utrustningen är motiverad för att polismannens säkerhet ska kunna tryggas.

Avlyssningen och observationen får upptas. Upptagningarna ska utplånas så snart de inte behövs för att trygga polismannens säkerhet. Om upptagningarna trots allt behöver bevaras av orsaker som har samband med rättsskyddet för någon som har del i saken, får upptagningarna bevaras och användas i detta syfte. De ska i så fall utplånas när saken har avgjorts

genom ett lagakraftvunnet beslut eller lämnats därhän.

Användning av informationskällor samt kontrollerade leveranser

40 §

Användning av informationskällor och förutsättningar för styrd användning av informationskällor

Med *användning av informationskällor* avses annat än sporadiskt konfidentiellt mottagande av information av betydelse för skötseln av i 1 kap. 1 § avsedda uppgifter av personer som inte hör till polisen eller till någon annan förundersökningsmyndighet (*informationskälla*).

Polisen får be att en för ändamålet godkänd informationskälla som har lämpliga personliga egenskaper och är registrerad och har samtyckt till inhämtandet av information inhämtar den information som avses i 1 mom. (*styrd användning av informationskällor*).

Vid styrd användning av informationskällor får en informationskälla inte ombes att inhämta information på ett sådant sätt som förutsätter utövande av myndighetsbefogenheter eller som äventyrar informationskällans eller någon annans liv eller hälsa. Innan styrd användning av informationskälla inleds ska informationskällan upplysas om sina rättigheter och skyldigheter och i synnerhet om vad som är tillåten och förbjuden verksamhet enligt lag. Informationskällans säkerhet ska vid behov tryggas under och efter inhämtandet av information.

41 §

Behandling av uppgifter om en informationskälla och betalning av arvode

Uppgifter om en informationskälla får registreras i ett personregister. På behandlingen av uppgifterna tillämpas landskapslagen (1999:50) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om personuppgifter.

Till en registrerad informationskälla kan betalas arvode. Av grundad anledning kan arvode betalas även till en oregistrerad informationskälla. Särskilda bestämmelser gäller om skatteplikt för arvodet.

42 §

Beslut om styrd användning av informationskällor

Beslut om styrd användning av informationskällor ska fattas av föreskriven chef enligt rikslagstiftningen, polismästaren eller av en för

uppdraget förordnad anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Beslut om styrd användning av informationskällor kan meddelas för högst två månader åt gången.

Beslut om styrd användning av informationskällor ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) den som föreslagit åtgärden,
- 2) den polismyndighet som genomför inhämtandet av information och den polisman som ansvarar för genomförandet av detta,
- 3) identifikationsuppgifterna för informationskällan,
- 4) det brott som ligger till grund för åtgärden,
- 5) syftet med inhämtandet av information och planen för genomförandet av detta,
- 6) beslutets giltighetstid,
- 7) eventuella begränsningar och villkor för den styrda användningen.

När omständigheterna förändras ska beslutet vid behov ses över. Beslut om att styrd användning ska avslutas ska fattas skriftligen.

Vid beslut enligt denna paragraf ska även iaktas vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

43 §

Kontrollerade leveranser och förutsättningar för sådana

Polisen får avstå från att ingripa i transporten eller någon annan leverans av föremål, ämnen eller egendom eller dröja med att ingripa, om det behövs för identifiering av personer som medverkar i ett brott som håller på att begås eller för att förhindra ett brott som är allvarligare eller en brottslig verksamhet som är mera omfattande än det brott som håller på att begås (*kontrollerad leverans*).

Polisen får använda kontrollerade leveranser för att förhindra brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år. Det förutsätts dessutom att de kontrollerade leveranserna kan övervakas och att det går att ingripa i dem vid behov. Åtgärden får inte heller orsaka betydande fara för någons liv, hälsa eller frihet eller avsevärd risk för betydande miljö-, egendoms- eller förmögenhetsskada. Det föreskrivs särskilt om myndighetssamarbete för att genomföra kontrollerade leveranser.

I fråga om internationella kontrollerade leveranser som hör samman med internationella avtal eller andra förpliktelser som är bindande för Finland och Åland gäller dessutom vad som särskilt föreskrivs i lag.

44 §

Beslut om kontrollerade leveranser

Beslut om kontrollerade leveranser som utförs av polisen fattas av föreskriven chef enligt rikslagstiftningen, polismästaren eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Det föreskrivs särskilt om andra myndigheters beslutsfattande om kontrollerade leveranser.

Beslut om kontrollerade leveranser kan meddelas för högst en månad åt gången.

I beslut om kontrollerade leveranser ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,
- 2) den person som med fog kan antas begå det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som brottsmisstanken mot personen i fråga grundar sig på,
- 4) syftet med inhämtandet av information och genomförandeplanen,
- 5) den transport eller leverans av annat slag som är föremål för åtgärden,
- 6) beslutets giltighetstid,
- 7) eventuella begränsningar och villkor för de kontrollerade leveranserna.

Bestämmelser om underrättelse av ett beslut enligt denna paragraf till en sådan PTG-kriminalunderrättelseenhet som avses i 5 § i lagen om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet (FFS 687/2009) utfärdas genom förordning av statsrådet.

Vid beslut enligt denna paragraf ska även iakttas vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland och i republikens presidents förordning (2004:21) om gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland.

Gemensamma bestämmelser

45 §

Förfarandet i domstol

Vid handläggning och avgörande av tillståndsärenden som gäller hemligt inhämtande av information ska bestämmelserna om handläggning av häktningsärenden i 3 kap. 1, 3, 8 och 10 § i tvångsmedelslagen iakttas i tillämpliga delar. Ärenden som gäller täckoperationer behandlas vid Helsingfors tingsrätt.

Ett yrkande som gäller hemligt inhämtande av information ska utan dröjsmål tas upp till behandling i domstol i närvaro av den tjänsteman som framställt yrkandet eller en av denne förordnad tjänsteman som är insatt i ärendet. Ärendet ska avgöras skyndsamt. Behandlingen kan också ske med anlitande av videokonferens

eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring där de som deltar i behandlingen har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra.

Om domstolen har beviljat tillstånd till teleavlyssning eller teleövervakning, får den pröva och avgöra ett ärende som gäller beviljande av tillstånd i fråga om en ny teleadress eller teleterminalutrustning utan att den tjänsteman som framställt yrkandet eller en av denne förordnad tjänsteman är närvarande, om det har förflutit mindre än en månad från den muntliga förhandlingen i ett tillståndsärende som gäller förhindrande eller avslöjande av samma brott. Ärendet kan behandlas utan att tjänstemannen är närvarande också om användningen av metoden för inhämtande av information redan har avslutats.

Ärendet får avgöras utan att den person hörs som med fog kan antas begå eller har begått brottet eller utan att innehavaren av teleadressen, teleterminalutrustningen eller det utrymme som ska avlyssnas eller övervakas hörs. När ett ärende som avses i 9 § behandlas ska innehavaren av teleadressen eller teleterminalutrustningen dock ges tillfälle att bli hörd, om inte skäl som har samband med förhindrande av brott talar emot det. Vid handläggning av ett ärende som gäller teknisk avlyssning eller optisk observation av en frihetsberövad, ska en företrädare för den inrättning där denne hålls i förvar ges tillfälle att bli hörd, om det inte med beaktande av att denne hörts tidigare ska anses vara onödigt.

Ett beslut i ett tillståndsärende får inte överklagas genom besvär. Klagan mot beslutet får anföras utan tidsbegränsning. Klagan ska behandlas skyndsamt. Den som framställt yrkandet får dock inte anföras klagan mot ett beslut som gäller en täckoperation.

I ett ärende som gäller en täckoperation ska till domstolen ges endast den information som är nödvändig för handläggningen av ärendet. Vid handläggningen ska det fästas särskild vikt vid att sekretessen iakttas och att informationen i handlingar och informationssystem skyddas genom behövliga förfaranden och datasäkerhetsarrangemang.

46 §

Skyddande av hemligt inhämtande av information

När polisen använder hemliga metoder för att inhämta information får den dröja med att ingripa i ett brott, om fördröjningen inte orsakar betydande fara för någons liv, hälsa eller frihet eller avsevärd risk för betydande miljö-, egendoms- eller förmögenhetsskada. Det förutsätts dessutom att fördröjningen med att ingripa är

nödvändig för att dölja att information inhämtas eller för att trygga verksamhetens syfte.

Polisen får använda falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter, göra och använda falska, vilseledande eller förtäckta registeranteckningar samt framställa och använda falska handlingar, när det är nödvändigt för att skydda sådant hemligt inhämtande av information som redan genomförts, pågår eller kommer att genomföras.

En registeranteckning som avses i 2 mom. ska rättas när förutsättningarna enligt det momentet inte längre finns.

47 §

Beslut om skyddande

Beslut om registeranteckningar och upprättande av handlingar enligt 46 § 2 mom. ska fattas av föreskriven chef enligt rikslagstiftningen.

En anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information beslutar om annat skyddande av inhämtande av information.

Den myndighet som fattat beslut om registeranteckningar och upprättande av handlingar ska föra förteckning över anteckningarna och handlingarna, övervaka användningen av dem samt rätta anteckningarna.

Vid beslut enligt denna paragraf ska även iakttas vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

48 §

Yppandeförbud som gäller hemligt inhämtande av information

En anhållningsberättigad polisman får av viktiga skäl som hänför sig till förhindrande eller avslöjande av brott förbjuda en utomstående att röja sådana omständigheter om användningen av hemligt inhämtande av information som denne fått kännedom om. Det förutsätts dessutom att den utomstående med anledning av sitt uppdrag eller sin ställning har bistått eller blivit ombedd att bistå vid hemligt inhämtande av information.

Ett yppandeförbud meddelas för högst ett år åt gången. Förbudet ska bevisligen och i skriftlig form delges den som förbudet gäller. I förbudet ska det specificeras de omständigheter som förbudet omfattar, nämnas förbudets giltighetstid och anges hotet om straff för överträdelse av förbudet.

Till straff för överträdelse av yppandeförbudet döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

49 §

Uträkning av tidsfrister

En i månader uttryckt tid går ut den dag i den bestämda månaden som till sitt ordningsnummer motsvarar den dag då den utsatta tiden börjar löpa. Om motsvarande dag inte finns i den månad då den bestämda tiden löper ut, löper den bestämda tiden ut på månadens sista dag.

50 §

Förbud mot avlyssning och observation

I fråga om förbud som avser teleavlyssning, teknisk avlyssning och optisk observation gäller i tillämpliga delar 10 kap. 52 § i tvångsmedelslagen.

51 §

Granskning av upptagningar och handlingar

En anhållningsberättigad polisman eller en av denne förordnad tjänsteman ska utan ogrundat dröjsmål granska de upptagningar och handlingar som uppkommit vid användningen av hemligt inhämtande av information.

52 §

Undersökning av upptagningar

Upptagningar som uppkommit vid hemligt inhämtande av information får undersökas endast av domstol och en anhållningsberättigad polisman. Enligt förordnande av den anhållningsberättigade polismannen eller enligt anvisning av domstolen får upptagningarna undersökas även av en annan polisman, av en expert eller av någon annan som anlitas för inhämtande av information.

53 §

Överskottsinformation

Med *överskottsinformation* avses information som fåtts genom teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter och teknisk observation, när informationen inte har samband med ett brott eller avvärjande av fara eller när den gäller något annat brott än det för vars förhindrande eller avslöjande tillståndet har getts eller beslutet fattats.

54 §

Användning av överskottsinformation

Överskottsinformation får användas i samband med utredning av brott, när informationen gäller ett brott för vars förhindrande det skulle ha fått användas sådant inhämtande av information enligt detta kapitel genom vilket informationen har fåtts. Beslut om användning av överskottsinformation ska fattas av

domstolen, om den är behörig att fatta beslut om den metod för inhämtande av information med vilken informationen har fåtts.

Överskottsinformation får dessutom alltid användas för förhindrande av brott, för inriktning av polisens verksamhet och som en utredning som stöder det att någon är oskyldig.

Överskottsinformation får också användas för att förhindra betydande fara för någons liv, hälsa eller frihet eller betydande miljö-, egendoms- eller förmögenhetsskada.

I 10 kap. 56 § i tvångsmedelslagen föreskrivs om hur överskottsinformation som fåtts med stöd av den lagen får användas för att förhindra brott eller för sådana syften som nämns i 3 mom.

55 §

Utplåning av information

Hemligt inhämtad information ska utplånas utan dröjsmål efter att det framgått att den inte behövs för att förhindra, avslöja eller utreda brott eller för att avvärja en fara.

Överskottsinformation får dock bevaras och lagras i ett register som avses i den med stöd av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om personuppgifter tillämpliga lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, om den gäller ett brott som avses i 54 § 1 mom. eller om den behövs för att förhindra ett brott som avses i 15 kap. 10 § i strafflagen. Information som inte har lagrats i ett register eller fogats till förundersökningsmaterial ska utan onödigt dröjsmål utplånas så snart det blivit uppenbart att den inte kan användas eller den inte längre behövs för att förhindra eller utreda ett brott.

Basstationsuppgifter som avses i 11 § ska utplånas när målet har avgjorts genom en lagkraftvunnen dom eller lämnats därhän.

56 §

Avbrytande av teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning

Om det framkommer att den som den tekniska avlyssningen riktas mot inte befinner sig i det utrymme eller på den plats som avlyssnas, ska avlyssningen avbrytas så snart som möjligt och de upptagningar som fåtts genom avlyssningen och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom den genast utplånas. Skyldigheten att avbryta åtgärden och att utplåna upptagningarna och anteckningarna gäller också teknisk observation av utrustning, om det framgår att observationen gäller innehållet i ett meddelande eller identifieringsuppgifter som avses i 8 § eller att den person som avses i

23 § 3 mom. inte använder den anordning som är föremål för observationen.

Om det i en situation som avses i 1 mom. innan användningen av inhämtandet av information har avbrutits har uppkommit skäl att med fog anta att en person kommer att göra sig skyldig till ett brott som avses i 17 § 4 mom., får teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning riktas mot personen i fråga. På beslutsfattandet ska då 18 och 24 § tillämpas. Om domstolen inte beviljar tillstånd till teknisk avlyssning eller teknisk observation av utrustning, ska avlyssningen avslutas och de upptagningar som fåtts genom den och de anteckningar om uppgifter som fåtts genom den genast utplånas.

57 §

Utplåning av information som fåtts i en brådskande situation

Om en anhållningsberättigad polisman i en brådskande situation enligt 10 § 2 mom., 12 § 1 mom., 22 § 1 mom. eller 24 § 1 mom. har beslutat att teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, teknisk spårning av en person eller teknisk observation av utrustning ska inledas men domstolen anser att det inte har funnits förutsättningar för åtgärden, ska inhämtandet av information avslutas och det material som fåtts på detta sätt och anteckningarna om de uppgifter som fåtts på detta sätt genast utplånas. Information som fåtts på detta sätt får dock användas på samma villkor som överskottsinformation får användas enligt 54 §.

58 §

Underrättelse om hemligt inhämtande av information

Den som varit föremål för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation och kontrollerade leveranser ska utan dröjsmål underrättas om detta skriftligen efter det att syftet med inhämtandet av information har nåtts. Personen i fråga ska dock underrättas om det hemliga inhämtandet av information senast ett år efter att det har upphört. Den domstol som beviljat tillståndet ska samtidigt skriftligen informeras om underrättelsen.

På yrkande av en anhållningsberättigad polisman får domstolen besluta att underrättelsen enligt 1 mom. till den som varit föremål för åtgärden får skjutas upp med högst två år åt gången, om det är motiverat för att trygga pågående inhämtande av information, trygga

statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa. Domstolen får besluta att underrättelsen ska utebli, om det är nödvändigt för att trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa.

Den som varit föremål för inhämtande av information behöver inte underrättas om systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, en täckoperation, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor, om inte förundersökning har inletts i ärendet. Om förundersökning inleds, ska bestämmelserna i 10 kap. 60 § i tvångsmedelslagen iaktas i tillämpliga delar.

När domstolen överväger att skjuta upp underrättelsen eller att avstå från den i sådana fall som avses i 2 och 3 mom. ska domstolen i bedömningen också beakta en parts rätt att på behörigt sätt bevaka sina rättigheter.

I fråga om handläggning av underrättelseärenden i domstol ska 45 § iaktas i tillämpliga delar. Ärenden som gäller underrättelse om bevisprovokation genom köp och om styrd användning av informationskällor ska behandlas vid Helsingfors tingsrätt med iakttagande i tillämpliga delar av 6 mom. i den paragrafen.

59 §

Protokoll

Användning av andra hemliga metoder för inhämtande av information än observation ska protokollföras utan ogrundat dröjsmål efter att användningen har upphört.

60 §

Begränsning av partsoffentlighet i vissa fall

En person vars rättigheter eller skyldigheter saken gäller har inte, oavsett 11 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) och bestämmelserna i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet, rätt att få vetskaper om användningen av en metod för inhämtande av information enligt detta kapitel förrän en underrättelse enligt 58 § har gjorts. Han eller hon har inte heller rätt till insyn för registrerade enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om personuppgifter.

När en underrättelse enligt 58 § har gjorts har en person som avses i 1 mom. rätt att få information om en handling eller upptagning som gäller hemligt inhämtande av information, om det inte för att trygga statens säkerhet eller skydda liv, hälsa, integritet eller sekretessbelagda taktiska och tekniska metoder är nödvändigt att inte informera personen i fråga. Vid övervägande av om en handling, en upptagning eller information inte ska lämnas ut ska i bedömningen beaktas den i 1 mom. avsedda

personens rätt att på behörigt sätt bevaka sina rättigheter.

Uppgifter i en ljud- och bildupptagning kan lämnas ut endast genom att upptagningen hålls tillgänglig hos en myndighet där den kan avlyssnas eller ses, om det med beaktande av upptagningens innehåll finns anledning att anta att utlämnandet av uppgifterna på något annat sätt kan leda till att integritetsskyddet för de personer som förekommer på upptagningen kränks.

61 §

Teleföretags skyldighet att biträda samt tillträde till vissa utrymmen

Ett teleföretag ska utan ogrundat dröjsmål göra de kopplingar i ett telenät som behövs för teleavlyssning och teleövervakning samt tillhandahålla polismyndigheten de uppgifter och redskap samt den personal som behövs för utförande av teleavlyssningen. Detsamma gäller de situationer där polismyndigheten genomför teleavlyssning eller teleövervakning med hjälp av tekniska anordningar. Teleföretaget ska dessutom ge en anhållningsberättigad polisman sådana uppgifter som företaget har i sin besittning och som behövs för teknisk spårning.

Polisen, den som utför åtgärden och den biträdande personalen har rätt att för att göra de kopplingar som behövs för teleavlyssning få tillträde också till andra utrymmen än de som är i teleföretagets besittning, dock inte till utrymmen som används för stadigvarande boende. En anhållningsberättigad polisman beslutar om åtgärden. Det föreskrivs särskilt om husrannsakan.

62 §

Ersättningar till teleföretag

Ett teleföretag har rätt att få ersättning av landskapsregeringen för direkta kostnader som orsakats av att företaget i enlighet med detta kapitel har biträtt myndigheterna och lämnat uppgifter, så som föreskrivs i 98 § i kommunikationsmarknadslagen. Beslut om betalning av ersättning fattas av den enhet vid polismyndigheten som utfört åtgärden i fråga.

63 §

Tillsyn över hemligt inhämtande av information

Republikens president har förordnat att 5 kap. 63 § 1 mom. ska förfalla.

Inrikesministeriet ska årligen till riksdagens justitieombudsman avge en berättelse om hur hemliga metoder för inhämtande av information och skyddandet av dem har använts och övervakats.

I tvångsmedelslagen föreskrivs om de berättelser om hemliga tvångsmedel för att utreda brott som ska avges till justitieombudsmannen.

64 §

Inverkan av lindrigare straffskala

Rätten att använda de metoder för inhämtande av information som avses i detta kapitel påverkas inte av att straffet eventuellt mäts enligt en lindrigare straffskala med tillämpning av 6 kap. 8 § i strafflagen.

Republikens president har förordnat att lagens 65 § ska förfalla.

6 kap. Polisundersökning

1 §

Polisundersökningens inriktning och tillämpliga bestämmelser

Med polisundersökning avses annan undersökning som polisen ålagts genom lag än förundersökning med anledning av brott. Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag ska polisen göra undersökning för att med anledning av en anmälan eller av någon annan särskild orsak hitta en försvunnen person eller utreda orsaken till en eldsvåda.

Vid polisundersökning ska förundersökningslagen iakttas i tillämpliga delar på det sätt som undersökningens art förutsätter.

2 §

En persons ställning vid polisundersökning

Om polisundersökning görs för utredning av omständigheter som påverkar en persons rättigheter eller skyldigheter, ska på denne tillämpas förundersökningslagens bestämmelser om part.

Om polisundersökning görs för utredning av om en person ska dömas till straff eller en jämförbar påföljd, ska på denne tillämpas förundersökningslagens bestämmelser om brottsmisstänkta.

En annan part än en sådan som avses i 2 mom. samt dennes lagliga företrädare måste hålla sig till sanningen i sin redogörelse för den sak som undersöks och i sina svar på frågor.

I fråga om andra än sådana personer som avses i 1 och 2 mom. ska förundersökningslagens bestämmelser om vittnen och sakkunniga tillämpas. Personerna ska sanningsenligt och utan att förtiga någonting berätta vad de vet om den sak som undersöks. Vid polisundersökning

enligt 2 mom. har de dock rätt eller skyldighet att vägra vittna, röja en omständighet eller besvara en fråga, om de vid en rättegång skulle ha motsvarande rätt eller skyldighet.

3 §

Skyldighet att infinna sig till polisundersökning

En person som eventuellt kan lämna uppgifter som behövs för en polisundersökning är skyldig att på kallelse infinna sig till polisundersökning hos polismyndigheten.

Om en person som har kallats till polisundersökning uteblir utan godtagbar orsak, får denne enligt beslut av en polisman som hör till befälet hämtas med iakttagande av vad som i 6 kap. 2 § i förundersökningslagen föreskrivs om hämtning till förundersökning. Om en undersökningsledare har utsetts för polisundersökningen, ska denne besluta om hämtning.

4 §

Tryggande av polisundersökning

En polisman har rätt att för polisundersökning få tillträde till en plats eller ett område där en händelse som undersöks har inträffat, kontrollera föremål och handlingar som kan vara av betydelse för undersökningen samt att utföra försök och ta prover som behövs för undersökningen. Ett ytterligare villkor är att åtgärden med fog kan antas ha stor betydelse för utredningen av ärendet. När handlingar granskas ska de förbud mot beslag och kopiering som följer av 7 kap. 3 § i tvångsmedelslagen beaktas i tillämpliga delar. Åtgärderna ska protokollföras eller antecknas i någon annan handling.

För att för polisundersökning få tillträde till ett utrymme som används för stadigvarande boende krävs det ett förordnande av en polisman som hör till befälet.

I 2 kap. 8 § 4 mom. föreskrivs om en polismanns befogenheter att flytta föremål på platser eller områden som är i allmänt bruk.

7 kap.

Tystnadsplikt och tystnadsrätt

1 §

Tystnadsplikt

Tjänstemän som hör till polisens personal får inte lämna ut uppgifter som avslöjar identiteten hos en person som har lämnat information konfidentiellt eller deltagit i bevisprovokation genom köp eller en täckoperation, om utlämnandet av informationen kan äventyra den

persons säkerhet som gett uppgifterna eller deltagit i bevisprovokation genom köp eller i en täckoperation, eller en närstående persons säkerhet. Tystnadsplikten gäller också när utlämnandet av uppgifterna om identiteten kan äventyra pågående eller framtida inhämtande av information.

I fråga om tystnadsplikten för tjänstemän som hör till polisens personal gäller i övrigt vad som föreskrivs i 17 § i tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland, i någon annan lag och nedan i detta kapitel. Samma tystnadsplikt gäller för den som står i arbetsavtalsförhållande till polisen och den som med stöd av polisbefogenheter som beviljats honom eller henne eller på någon annan grund utför polisuppgifter.

Tystnadsplikten gäller också efter det att anställningsförhållandet hos polisen har upphört.

2 §

Utlämnande av information trots tystnadsplikt

Tystnadsplikten för tjänstemän som hör till polisens personal och andra som avses i 1 § 2 mom. hindrar inte att information lämnas ut till myndigheter och sammanslutningar som sköter offentliga uppdrag och som på grund av sina lagstadgade uppgifter behöver information om omständigheter som annars är sekretessbelagda eller om en persons tillförlitlighet eller lämplighet för ett uppdrag. I lag föreskrivs särskilt om utlämnande av information som behövs för att kontrollera tillförlitligheten hos en person som söker sig till eller har en ur säkerhetssynpunkt viktig uppgift.

Tystnadsplikten enligt 1 § 2 mom. hindrar inte utlämnande av information som i enskilda fall av vägande skäl behövs för att förhindra en händelse som äventyrar liv eller hälsa eller ett brott som riktar sig mot friheten eller för att förhindra betydande skada på miljön eller betydande egendoms- eller förmögenhetsskada eller för att trygga statens säkerhet.

3 §

Tystnadsrätt

De som hör till polisens personal är inte skyldiga att lämna ut information om identiteten hos en person av vilken de i sitt anställningsförhållande har fått konfidentiell information och inte heller om sekretessbelagda taktiska eller tekniska metoder.

I 1 § 1 mom. i detta kapitel föreskrivs om skyldigheten att i vissa fall hemlighålla uppgifter och metoder som avses i 1 mom.

4 §

Skyldighet att lämna ut information under en rättegång

En domstol kan bestämma att information som avses i 1 § 1 mom. eller 3 § 1 mom. ska lämnas ut, om en parts rätt att försvara sig på behörigt sätt eller på annat sätt bevaka sin rätt under rättegången annars kränks. Dessutom förutsätts det att åklagaren utför åtal för ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex år eller för försök eller medverkan till ett sådant brott. Domstolen får inte ens då bestämma att identiteten hos den person som lämnat ut konfidentiell information eller deltagit i bevisprovokation genom köp eller täckoperation ska avslöjas, om det är uppenbart att dennes eller för denne närstående personers säkerhet därmed allvarligt skulle äventyras.

5 §

Skyldighet att lämna ut information under en brottsutredning

De som hör till polisens personal är trots sin tystnadsplikt eller tystnadsrätt skyldiga att lämna ut sådan information enligt 1 § 1 mom. och 3 § 1 mom. som är nödvändig för bedömning av förutsättningarna för att inleda förundersökning, när det finns grundad anledning att anta att den som konfidentiellt lämnat uppgifter i sin egenskap av uppgiftslämnare eller den som deltagit i bevisprovokation genom köp eller i en täckoperation i detta uppdrag har gjort sig skyldig till brott.

De som hör till polisens personal är skyldiga att lämna ut information som avses i 1 mom. också för att få utredning i ett ärende där förundersökning har inletts, om det finns grundad anledning att misstänka att den som konfidentiellt lämnat uppgifter i sin egenskap av uppgiftslämnare eller den som deltagit i bevisprovokation genom köp eller i en täckoperation i detta uppdrag har gjort sig skyldig till brott.

Om en person som hör till polisens personal vägrar lämna ut information enligt 1 eller 2 mom., kan en domstol på yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman bestämma att informationen ska lämnas till den som framställt yrkandet, om det inte finns någon laglig grund för vägran. Domstolen kan likaså på yrkande av en målsägande bestämma att en person som hör till polisens personal ska lämna ut information om identiteten på en person som konfidentiellt lämnat information till polisen, om det är nödvändigt för att säkerställa målsägandens åtalsrätt enligt 1 kap. 14 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997). Vid

behandlingen av ett ärende som avses i detta moment ska i tillämpliga delar iakttas vad som i 7 kap. 9 § i förundersökningslagen föreskrivs om vittnesförhör inför domstol.

När domstolen överväger att ge ett sådant förordnande som avses i 3 mom. ska den beakta om skyldigheten att lämna ut information kan äventyra statens säkerhet, någons liv eller hälsa eller pågående inhämtande av information och hur motiverat det å andra sidan är att informationen lämnas ut med beaktande av brottsmisstankens art och målsägandens rätt att på behörigt sätt bevaka sin rätt vid rättegång.

Om ett ärende som avses i 3 mom. gäller bevisprovokation genom köp, en täckoperation eller styrd användning av informationskällor, ska ärendet behandlas vid Helsingfors tingsrätt. Övriga ärenden som gäller skyldighet att lämna ut information ska behandlas vid den tingsrätt där det lämpligen kan ske. Den som framställt begäran om utlämnande av informationen och den som vägrat lämna ut den ska vara närvarande vid handläggningen. Vid handläggningen är tingsrätten domför även med ordföranden ensam.

6 §

Hänvisningsbestämmelse om utlämnande av information

I fråga om utlämnande av information ur polisens personregister via teknisk anslutning eller i maskinläsbar form till andra myndigheter och om utlämnande av information till utlandet föreskrivs i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riskförfattningar om personuppgifter. I fråga om användning av personregister när säkerhetsutredningar görs föreskrivs i lagen om säkerhetsutredningar (FFS 177/2002).

8 kap. Skadestånd och arvoden

1 §

Landskapets skadeståndsansvar

Person- och egendomsskador som orsakats utomstående genom tvångsåtgärder som polisen vidtagit ska ersättas av landskapet.

Bestämmelserna i detta kapitel inskränker inte den skadelidandes rätt till ersättning med stöd av skadeståndslagen (FFS 412/1974) eller någon annan lag.

2 §

Den skadelidandes medverkan

Ersättning som avses i 1 § kan jämkas eller förvägras, om den skadelidande genom sitt eget handlande eller sina egna försummelser väsentligen har medverkat till att skadan uppkommit.

3 §

Anställdas ansvar

I fråga om tjänstemäns och arbetstagares ersättningsansvar då de har orsakat skada och i fråga om deras skyldighet att till landskapet betala vad landskapet erlagt i ersättning i enlighet med denna lag föreskrivs i 4 och 6 kap. i skadeståndslagen.

4 §

Ersättning och arvode för hjälpverksamhet

Till en person som bistått polisen enligt 9 kap. 3 eller 4 § betalas av landskapets medel ersättning för förstörda eller försvunna arbetsredskap, kläder och utrustning, för skadat färd- eller transportmedel samt för förbrukat bränsle. Den som deltagit i hjälparbete har dessutom rätt att av landskapets medel få ett skäligt arvode som beräknas enligt den tid som denne har använt för arbetet.

Om en person som bistått polisen i detta arbete drabbats av ett olycksfall, betalas ersättning av landskapets medel enligt samma grunder som för olycksfall i arbete, om inte den skadade annars har rätt till ersättning enligt lagen om olycksfallsförsäkring (FFS 608/1948) eller lagen om olycksfall i militärtjänst (FFS 1211/1990).

5 §

Arbetsgivarens och kommunens rätt

Om en skadad persons arbetsgivare eller kommunen i ett olycksfallsärende där ersättning ska betalas enligt denna lag har betalt lön eller förskott eller andra betalningar, gäller i fråga om arbetsgivarens och kommunens rätt vad som i 26 § i lagen om olycksfallsförsäkring föreskrivs om arbetsgivarens rätt.

6 §

Skadeutredning

En polisman ska utan dröjsmål göra anmälan hos sin förman om en person- eller sakskada som uppstått i samband med en åtgärd, om skadan inte kan anses som ringa.

Vid behov eller på begäran av den skadelidande eller den som utfört tjänsteåtgärden ska det göras en polisundersökning om hur den skada som avses i 1 mom. har orsakats. I undersökningen ska det utredas bland annat under vilka omständigheter åtgärden har utförts, lednings- och ansvarsförhållandena i samband med åtgärden, skadans storlek samt i vilken mån den skadelidande genom sitt eget handlande eller sina egna försummelser har medverkat till att skadan uppkommit.

Den som skadats i samband med en åtgärd ska utan dröjsmål ges vård och vid behov ska läkarhjälp ordnas. Om en person uppger sig ha fått skador på grund av en polisier åtgärd ska denne så snart som möjligt ges tillfälle att bli undersökt av en läkare eller, om detta inte omedelbart är möjligt, av en ojävig person. Kostnaderna för vården och läkarhjälp ska betalas i förskott av landskapet.

7 §

Betalning av ersättning och arvode

Ett beslut om ersättning för skador enligt detta kapitel och om betalning av arvode fattas av polismyndigheten. Ansökan om ersättning ska göras skriftligen inom sex månader från den dag då åtgärden eller hjälparbetet utfördes eller den ersättningsberättigade fick vetskap om skadan. Av särskilda skäl får ersättning sökas också senare.

Polismyndighetens beslut om ersättning får inte överklagas. Ändring i ett beslut om arvode får sökas i enlighet med 9 kap. 9 §.

9 kap.

Särskilda bestämmelser

1 §

Handräckning av polisen

Polisen ska på begäran ge andra myndigheter handräckning, om så föreskrivs särskilt. Polisen ska ge andra myndigheter handräckning också för fullgörande av en lagstadgad tillsynsskyldighet, om den myndighet som begär handräckning hindras i sin tjänsteutövning.

Polisen kan ge också privatpersoner handräckning när det är nödvändigt för att de ska kunna utöva sina lagliga rättigheter och när det är fråga om en uppenbar rättskränkning. En förutsättning för handräckning är dessutom att en privatperson hindras att utöva sina rättigheter och att det krävs att polisen utövar sina befogenheter för att rättigheterna ska kunna utövas.

Om inte något annat föreskrivs i lag ska en polisman som hör till befälet fatta beslut om givande av handräckning.

2 §

Handräckning till polisen

En myndighet ska inom ramen för sin behörighet ge polisen sådan handräckning som denna behöver för sina uppdrag. Beslut om att begära handräckning ska fattas av en polisman som hör till befälet, om inte något annat föreskrivs särskilt eller om inte sakens brådskande natur föranleder något annat.

3 §

Biståndsskyldighet

Var och en är skyldig att på befallning av en polisman som hör till befälet bistå polisen med att leta efter personer som har försvunnit och befinner sig i livsfara, med att rädda människoliv, hjälpa skadade samt avvärja betydande skada på egendom eller miljön, om deltagandet i en sådan åtgärd inte är oskäligt med hänsyn till vederbörandes ålder, hälsotillstånd eller personliga förhållanden eller av andra särskilda skäl.

I sådana fall som avses i 1 mom. samt vid letande efter drunknade ska privatpersoner och privata sammanslutningar på befallning av en polisman som hör till befälet i skälig utsträckning och mot full ersättning ställa livsmedel, telekommunikationsmedel, transportmedel, arbetsredskap samt andra behövliga apparater och ämnen till polisens förfogande.

4 §

Frivilligverksamhet

Polisen kan som hjälp vid efterspaning samt för andra biståndsuppgifter som inte innebär betydande utövning av offentlig makt anlita frivilligorganisationer.

Beslut om att anlita en frivilligorganisation för efterspaning fattas av den polisman som leder efterspaningen och beslut om att anlita en frivilligorganisation för någon annan biståndsuppgift fattas av en polisman som hör till befälet.

5 §

Befogenheter för den som bistår en polisman

Den som på begäran av en polisman bistår denne i ett enskilt tjänsteuppdrag har rätt att enligt polismannens anvisningar vidta sådana åtgärder för att upprätthålla allmän ordning

eller säkerhet som polismannen anvisar inom ramen för sin behörighet. I 2 kap. 17 § 3 mom. föreskrivs om rätten att använda maktmedel.

6 §

Tvångsutförande

Om en person trots uppmaning av polisen underlåter att utföra en uppgift som han eller hon enligt lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser eller enligt en befallning som getts med stöd av den är skyldig att utföra, och om underlåtelserna kan medföra betydande olägenheter för trafiken eller för allmän ordning, säkerhet eller hälsa, har polisen rätt att på personens bekostnad låta utföra uppgiften. Beslut om åtgärden ska fattas av en polisman som hör till befälet.

Om egendomens ägare eller innehavare inte omedelbart kan anträffas, kan polisen för ägarens räkning vidta eller låta vidta brådskande åtgärder som är nödvändiga för att egendomen efter en olycka eller ett brott ska skyddas mot ytterligare skador.

Kostnaderna för åtgärder enligt 1 och 2 mom. kan betalas i förskott av landskapet. De får drivas in hos den som försummat att utföra uppgiften eller hos egendomens ägare i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

7 §

Straffbestämmelser

Den som

1) underlåter att lyda en befallning eller ett förbud som en polisman för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller utförandet av ett uppdrag meddelar inom ramen för sina befogenheter,

2) vägrar lämna en polisman personuppgifter som avses i 2 kap. 1 § 1 mom.,

3) underlåter att följa ett tydligt tecken eller en befallning som en polisman ger enligt 2 kap. 11 § 1 mom. för att stoppa ett fordon eller få det flyttat,

4) försummar sin biståndsskyldighet enligt 9 kap. 3 §, eller

5) utan anledning tillkallar polis eller försvårar polisens verksamhet genom att lämna falska uppgifter,

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *tredska mot polis* dömas till böter eller fängelse i högst tre månader.

Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet obehörigen använder polisens emblem, antingen som sådant eller upptaget i märke eller

bildlig framställning, eller använder ett märke som är förvillande likt polisens emblem, ska för *obehörig användning av polisens emblem* dömas till böter.

Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet bryter mot förbudet i 1 kap. 10 §, ska för *obehörig användning av polisuniform* dömas till böter, om inte strängare straff föreskrivs någon annanstans i lag.

8 §

Begränsningar i rätten att färdas och vistas i ett område

För att trygga synnerligen viktig verksamhet eller egendom eller för att skydda människor kan landskapsregeringen begränsa trafik eller vistelse i ett objekt som ska tryggas eller skyddas och i dess omgivning, på grund av den fara som objektet utgör eller utsätts för, eller förbjuda att föremål eller ämnen som äventyrar säkerheten förs till området. Den som bryter mot förbudet eller begränsningen kan dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

Ett i 1 mom. avsett beslut ska tillkännages genom offentlig delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland eller på annat lämpligt sätt.

9 §

Besvär

Ett beslut som polismyndigheten fattat med stöd av denna lag får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

10 §

Internationellt samarbete

I fråga om rättslig hjälp och handräckning som polisen ger polisen i en annan stat, i fråga om rättslig hjälp och handräckning som polisen får från en annan stat och i fråga om andra staters polismäns rätt att utöva samma befogenheter som finländska polismän gäller vad som föreskrivs särskilt eller avtalas i internationella konventioner som är förpliktande för Finland och Åland.

11 §

Närmare bestämmelser

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om

1) polisens funktionella ledningsförhållanden,

2) polisens emblem, tjänstemärke, utseendet på polisens fordon samt grafiska profil i övrigt,

3) hur polismäns ställning ska anges och polismän identifieras,

4) tecken och metoder vid stoppande av fordon.

Statsrådets och inrikesministeriets förordningar med närmare bestämmelser om

1) maktmedels- och skyddsredskap,

2) anmälningar och utredningar om utövande av befogenheter enligt internationella överenskommelser,

3) förvaring av egendom som tagits om hand,

4) polisundersökning,

5) automatisk övervakning av vägtrafiken,

6) definitioner av användningen av maktmedel, utbildning i användningen av maktmedel, träning i och uppföljning av användningen av maktmedel, rätt att bära maktmedelsredskap, förvaring av maktmedelsredskap och övervakning av användningen av maktmedel,

7) fasttagande, förvaring och avlivande av djur,

8) handräckning till andra än tullverket och gränsbevakningsväsendet,

9) registrering av polisåtgärder samt

10) tekniskt utförande av säkerhetskontrollåtgärder, hur säkerhetskontroller ska ordnas i praktiken och om ordnande av säkerhetskontrollutbildning,

ska iakttas i landskapet, om inte landskapsregeringen inom ramen för landskapets lagstiftningsbehörighet genom landskapsförordning beslutat om avvikelser från riksbestäm-

melserna. Avvikelser kan inte göras till den del ärendet hör till området för lag.

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen inom landskapets behörighet meddela polisen närmare föreskrifter och anvisningar om de åtgärder som enligt denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser ska vidtas av polisen.

12 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Genom denna lag upphävs polislagen (2000:49) för landskapet Åland, förutom 8 § till den del den gäller tjänstemän, sådan paragrafen lyder i landskapslag 2006/28. Den nämnda paragrafen upphör att gälla tre år efter det att denna lag har trätt i kraft. Då upphävs också de befogenheter som getts med stöd av den paragrafen och som även gäller tjänstemän.

När inrikesministeriet och sedermera Polisstyrelsen med stöd av 8 § 2 mom. i polislagen för landskapet Åland ger en viss tjänsteman befogenheter att göra förundersökning, får Polisstyrelsen samtidigt förordna denne till undersökningsledare.

Mariehamn den 3 oktober 2013

CAMILLA GUNELL
lantråd

Gun-Mari Lindholm
föredragande minister

